

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Oldřich Starůstka

Civilně procesní aspekty náhrady škody za neoprávněné odběry
energií dle Energetického zákona

Diplomová práce

Olomouc 2021

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Civilně procesní aspekty náhrady škody za neoprávněné odběry energií dle Energetického zákona“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 15. ledna 2021

Oldřich Starůstka

Seznam zkratek

Ústava	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů
LZPS	ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších ústavních zákonů
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZŘS	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
ZŘŘ	zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
EZ	zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů
MěřEI	vyhláška č. 359/2020 Sb., o měření elektřiny, ve znění pozdějších předpisů
MěřPI	vyhláška č. 108/2011 Sb., o měření plynu a o způsobu stanovení náhrady škody při neoprávněném odběru, neoprávněné dodávce, neoprávněném uskladňování, neoprávněné přepravě nebo neoprávněné distribuci plynu, ve znění pozdější předpisů
MěřTp	vyhláška č. 478/2006 Sb., o způsobu výpočtu škody vzniklé držiteli licence neoprávněným odběrem tepla, ve znění pozdějších předpisů

Obsah

Seznam zkratk	3
Úvod	6
1. Právní úprava odpovědnosti za neoprávněné odběry energií	11
1.1. Geneze právní úpravy odpovědnosti za neoprávněné odběry energií	12
1.2. Energetický zákon jako zvláštní právní úprava	15
1.2.1. Pojem a následky neoprávněného odběru energie	15
1.2.2. Formy neoprávněného odběru energie.....	16
1.2.3. Povaha právních norem neoprávněného odběru energií	17
1.3. Prováděcí právní předpisy k Energetickému zákonu.....	18
1.4. Aplikace občanského zákoníku při odpovědnosti za neoprávněné odběry.....	20
1.5. Právní povaha energií dle energetického zákona	20
2. Pravomoc projednávat a rozhodovat spory z odpovědnosti za neoprávněné odběry energií	24
2.1. Pravomoc civilních soudů	24
2.2. Působnost Energetického regulačního úřadu	25
2.3. Otázka pravomoci rozhodců ve sporech o náhradu škody za neoprávněný odběr energií.....	27
2.3.1. Arbitrabilita sporů o náhradu škody za neoprávněné odběry energií	27
2.3.2. Způsob sjednávání rozhodčí pravomoci	30
3. Zjištění neoprávněného odběru energií a jeho dokazování v civilním soudním řízení	32
3.1. Zjištění neoprávněného odběru	32
3.2. Dokazování ve věci náhrady škody za neoprávněné odběry energií v civilním soudním řízení	33
3.2.1. Břemeno tvrzení a důkazní.....	34
3.2.2. Předpoklady nároku na náhradu škody za neoprávněné odběry energií.....	35

3.2.3.	Subjekty odpovědnostního vztahu náhrady škody za neoprávněné odběry energií	37
3.2.4.	Právní úprava dokazování neoprávněného odběru energií a její důsledky	38
3.2.5.	Možnosti obrany žalovaného ve sporu o náhradu škody za neoprávněné odběry energií	40
3.2.6.	Hodnocení důkazů ve sporu o náhradu škody	41
4.	Způsob určování výše náhrady škody za neoprávněné odběry energií	42
4.1.	Určování výše náhrady škody na základě skutečných prokazatelně zjištěných údajů	42
4.2.	Stanovení výše náhrady škody na základě smluvně modifikovaného postupu ujednaného mezi strany	43
4.3.	Stanovení výše náhrady škody způsobem upraveným prostřednictvím prováděcích právních předpisů	44
4.3.1.	Limity aplikace právní úpravy náhradního způsobu stanovení výše škody	45
4.3.2.	Specifika náhrady škody za neoprávněné odběry elektřiny	46
4.4.	Stanovení náhrady škody na základě spravedlivého uvážení civilním soudem	48
Závěr		50
Seznam použitých zdrojů		52
Shrnutí		57
Klíčové pojmy		57
Abstract		58
Key words		58

Úvod

Diplomová práce si klade za cíl zhodnotit stávající právní úpravu institutu náhrady škody za neoprávněné odběry energií dle EZ, a to ve vazbě na její projevy v civilním právu procesním. Práce se tak zabývá základními determinanty civilního procesu, je-li jeho předmětem spor o neoprávněný odběr energie.¹ V tomto případě jde o problematiku civilní pravomoci soudů, která je v určitých souvislostech dotčena působností veřejné správy. V rámci uvedené problematiky pak rozlišujeme dvě skupiny soukromoprávních sporů vyplývajících z neoprávněného odběru energie: jednu z těchto skupin tvoří spory o omezení, přerušení nebo obnovení dodávek energií a druhou skupinu pak spory o náhradu škody způsobené neoprávněným odběrem energie. Diplomová práce se zabývá aspekty druhé skupiny sporů tj. spory o náhradu škody způsobené neoprávněnými odběry energie. Práce analyzuje problematiku zjišťování skutkového stavu v uvedených sporech, jak po stránce objektivní, tak subjektivní, tj. dílčích možností účastníků řízení v případě těchto sporů. Jednou z hlavních a výchozích otázek, kterou se práce zabývá, je hmotněprávní postavení účastníků v předmětném sporu, respektive otázkou, jaká je jejich výchozí pozice z hlediska hmotného práva, zda právní úprava chrání více osobu škůdce, nebo poškozeného, projevy z toho pramenící v civilním soudním řízení z hlediska rovnosti zbraní a z toho vyplývající otázkou legitimacy nastavené právní úpravy *de lege lata*.

Primárně však práce přistupuje ke zkoumání právní úpravy civilní pravomoci ve zvoleném okruhu sporů. Práce analyzuje působnost orgánů státu, kdy důležitou roli v právní úpravě vedle civilních soudů zastává i Energetický regulační úřad². Cílem je tak postavit v souvislosti s povahou zkoumaných sporů na jisto vztah působnosti soudů a uvedeného orgánu moci výkonné, který je ústředním státním orgánem na poli energetiky.³ Jde-li pak o moc soudní je dále pozornost věnována i hypotéze o možnosti řešení sporů v rámci rozhodčího řízení, aby byl komplexně vymezen rámec autoritativního rozhodování daných sporů.

Jde-li o zjišťování skutkového stavu v těchto sporech, práce se zaměřuje na úskalí plnění povinnosti tvrzení oprávněných subjektů (poškozených), jejich možnosti a limity

¹ V případě, kdy se v této práci píše o neoprávněném odběru energie, myslí se tím neoprávněný odběr elektřiny, plynu a tepla.

² Dále jen „ERÚ“.

³ SVĚŘÁKOVÁ, Jana. In ZDVIHAL, Zdeněk a kol. *Energetický zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 371-372.

dokazování a specifika vyplývající přímo z charakteru sporu o povinnost nahradit škodu způsobenou neoprávněnými odběry energií.

Tyto procesní projevy odpovědnosti jsou předurčeny hmotným právem, a proto se tato práce zabývá i zkoumáním odpovídajících hmotněprávních otázek, jako je například právní povaha energií, či samotného neoprávněného odběru těchto specifických komodit. Uvedené otázky úzce souvisí se zkoumanou problematikou, neboť je postavit na jisto, co jsou to vlastně energie ve smyslu EZ, ale i obecně soukromého práva, v čem spočívá škoda způsobená neoprávněným odběrem, respektive zda jsou energie věcí v právním slova smyslu a jsou-li tedy způsobilým předmětem vlastnického práva provozovatele distribuční sítě, popřípadě dodavatele energie, nebo odběratele.⁴ Ze syntézy spočívající v závěru o povaze energií jako předmětu právních vztahů bude následně moci vyplynout i analýza právě nastíněné problematiky zjišťování skutkového stavu v dotčených sporech.

Při zkoumání povahy nároku vyplývajícího ze zásahu do právního vztahu k energiím tato práce používá zejména metody deskripce, která slouží k prvotnímu přiblížení právní úpravy a jejího vymezení, co jsou to energie dle EZ a relevantní ustanovení upravující jejich povahu. S tím souvisí i zapojení historického výkladu, tedy komparace právní úpravy a její podoby v čase, aby byla zachycena komplexní geneze institutu odpovědnosti za neoprávněné odběry energií. Současně je s uvedenými metodami zapojen systematický výklad z hlediska postavení dané problematiky v právním řádu jako celku.

Z hlediska předmětu a zaměření analýzy je také vhodné doplnit, že vzhledem k rozsahu a typu práce, jejímž hlavním cílem je rozebrat relevantní civilně procesní aspekty zmíněného nároku *de lege lata*, práce vychází z judikaturou zaujatého stanoviska, že se v případě institutu odpovědnosti za neoprávněné odběry energií, jedná o újmu majetkovou a nikoli bezdůvodné obohacení⁵, kdy se dle mého názoru nejedná o otázku jednoznačnou a jejíž bližší rozebrání by určitě zasluhovalo větší pozornost, ovšem v rámci účelu a tomu odpovídajícímu rozsahu diplomové práce, jakož i zvolenému výzkumnému cíli na to není

⁴ Osoba poškozeného se může lišit v závislosti na skutkové podstatě neoprávněného odběru, která byla naplněna a konkrétních okolnostech případu. ZDVIHAL Zdeněk. In ZDVIHAL, Zdeněk a kol. *Energetický zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 926.

⁵ Zmíněné stanovisko nepřímo vyplývá zejména z judikatury Ústavního soudu, konkrétně: nález Ústavního soudu ze dne 11. července 2015, sp. zn. I. ÚS 668/15. Nejvyšší soud se naproti tomu zmíněné otázce ve své konstantní judikatuře soustavně vyhýbá, příkladem: rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. června 2018, sp. zn. 23 Cdo 1165/2018.

dostatečný prostor.⁶ Otázce diferenciacie odpovědnosti za škodu a za bezdůvodné obohacení se tak v budoucnu bude možné vrátit při zpracování jiné vědecké práce.

Jak z obecného úvodu do analyzovaných právních problémů vyplývá, jde v případě sporů o náhradu škody za neoprávněné odběry energií o téma velice specifické z hlediska hmotného práva, což má i přímou návaznost v samotném civilním procesu. Je zcela zřejmé, že takto koncipované téma diplomové práce je velmi svébytné a z hlediska vymezeného problému (odpovědnostní vztahy) i úzké. V neposlední řadě jde o téma praktické a odborně zajímavé, které je však doktrínou opomíjeno, dle mého názoru zcela neprávem. Problematika těchto odpovědnostních vztahů si vzhledem ke své komplexnosti a problematičnosti zaslouhuje mnohem větší pozornost, kterou jí hodlá tato práce také věnovat. Uvedenému však odpovídá i relativně malý počet zdrojů, ze kterých bylo možné téma zpracovat, což je však současně i další důvod, proč se práce uvedenou problematikou zabývá podrobněji, jedná se o tak současně o „výzvu“ shrnout stávající poznatky, které poskytuje na tomto poli zejména judikatura, a doktrína spíše částečně, a cílem je tak jak koncepčností, tak obsahem přispět do odborné diskuze, a to i novými postřehy.

Navzdory tomu, že uvedenému tématu není doktrínou věnováno toliko pozornosti, jde o téma velice aktuální. Aktuálnost vyplývá zejména ze skutečnosti, že jsme jako společnost na dodávkách energií závislí a v následujících letech, respektive století nelze očekávat v tomto ohledu výraznější změnu. Například elektřina se stala prakticky nezastupitelnou komoditou a nezbytným předpokladem pro celou škálu lidských činností. Uvedené dále dokládá i množství sporů týkající se náhrady škody za neoprávněné odběry energií, kdy dominantní část tvoří právě neoprávněné odběry elektřiny.⁷ Dle mého názoru lze do budoucna očekávat spíše vzestupný trend počtu případů neoprávněných odběrů energie, neboť jejich ceny v posledních letech rostou⁸ a v příštích letech z tohoto hlediska nelze očekávat výraznější změnu⁹, s výslednou cenou pak nepřímo souvisí i problematika neoprávněných odběrů, neboť

⁶ Pochybnosti ohledně povahy zkoumaného institutu se zakládají na úvaze, že se v případě neoprávněného odběru energií jedná o užití cizí věci bez současně existujícího platného právního důvodu, na základě čehož dochází k rozšíření majetku škůdce, neboť narůstá právě o hodnotu neoprávněně odebíraných energií.

⁷ Uvedený závěr se zakládá na množství judikatury vztahující se k jednotlivým formám neoprávněného odběru energie, kdy neoprávněné odběry elektřiny v počtu případů zbylé formy neoprávněných odběrů energie zřetelně převyšuje.

⁸ LUKÁČ, Petr. *Nastává konec levných energií. Podívejte se, jak zdraží plyn, teplo, elektřina i voda* [online]. aktuálně.cz, 3. ledna 2019 [cit. 5. ledna 2021]. Dostupné na <<https://zpravy.aktualne.cz/finance/nastava-konec-levnych-energi-podivejte-se-o-kolik-zdrazi-pl/r~00b5120c0aaa11e9b04aac1f6b220ee8/>>.

⁹ KUBÁTOVÁ, Zuzana. *Vláda sází na prudký růst ceny elektřiny. Podrazit má až trojnásobně* [online]. seznam.cz, 28. května 2020 [cit. 5. ledna 2021]. Dostupné na <<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/vlada-sazi-na-prudky-rust-ceny-elekriny-podrazit-ma-az-trojnaso-bne-107799>>.

výsledná cena je nepochybně jedním z faktorů, které škůdce k tomuto protiprávnímu jednání vedou.

Podkladem pro analýzu shora předsevzatých otázek budou primárně prameny práva zakotvující odpovědnost k náhradě škody za neoprávněné odběry energií. Právní úprava je totiž značně specifická i z hlediska právního zakotvení odpovědnosti, neboť není upravena čistě prameny soukromého práva, konkrétně pak OZ, ale prameny práva spíše veřejnoprávního charakteru jako je EZ a k němu přijaté prováděcí právní předpisy. Důležitou otázkou, kterou se práce zabývá, jsou i vzájemné aplikační vztahy mezi uvedenými právními prameny, jakož i povaha norem zakotvující uvedenou odpovědnost. Z právního zakotvení odpovědnosti pak vyplyne i samotná povaha nároku na náhradu škody za neoprávněné odběry energií, respektive zda se jedná o soukromoprávní, či veřejnoprávní poměr, což je nezbytným předpokladem pro správné určení pravomoci v uvedených sporech, kdy zejména z veřejnoprávního charakteru EZ vyplývá otázka, zda by ve věci neměla být dána spíše pravomoc ERÚ namísto civilních soudů. Po konfrontaci pravomoci soudů a působnosti ERÚ se již práce věnuje problematice zjišťování skutkového stavu a jeho specifickým projevům vyplývajícím ze specifické povahy sporů o náhrady škody za neoprávněné odběry energie. Prostřednictvím doktríny a judikatury pak vymezuje rozložení důkazního břemene v uvedených sporech a jednotlivé okolnosti, které je nutné v případném sporu dokazovat a vymezuje tak konkrétní možnosti a povinnosti účastníku řízení. Prostřednictvím vědeckých výkladových metod pak práce vymezuje jednotlivé předpoklady nároku na náhradu škody za neoprávněné odběry energií.

Pro komplexní pochopení některých výše uvedených otázek, zejména pak hmotněprávních by bylo vhodné podrobit uvedenou právní úpravu komparací se zahraničím, zejména pak rakouskou právní úpravou, a to hlavně z důvodu společných historických kořenů a po jistou dobu i vývoje právní úpravy soukromého práva, ale opět platí, že v rámci takto koncipované diplomové práce není na takové srovnání dostatečný prostor, když jak shora uvedeno, není ani na domácím poli téma uceleně zpracováno, a nebylo by pak možné věnovat dostatečný prostor zejména procesní stránce uvedené problematiky s přesahem mimo české právo. Práce by tak sklouzla k heslovitosti (aby byl dodržen předpokládaný rozsah tohoto druhu práce), což by bylo nežádoucí a na škodu právnímu diskursu k doplňujícím pravidlům právní úpravy odpovědnosti dovozenými zejména judikaturou Ústavního soudu. K uvedené problematice bude žádoucí se vrátit při zpracování jiné vědecké práce.

Po konfrontaci pravomoci soudů a působnosti ERÚ se již práce věnuje, jak již bylo shora naznačeno, problematice zjišťování skutkového stavu a jeho specifickým projevům vyplývajícím ze specifické povahy sporů o náhrady škody za neoprávněné odběry energie. Prostřednictvím analýzy právní úpravy, zejména jejího obsahu a účelu, k čemuž práce využívá již zmíněný teleologický výklad, a dále hodnocení závěrů zejména judikatury se práce soustředí na rozložení procesních břemen v daných sporech, totiž na možnosti a limity povinnosti tvrzení a důkazní. Pozornost je z tohoto hlediska věnována i jednotlivým důkazním prostředkům a jejich hodnocení.

Prostřednictvím označených vědeckých výkladových metod pak práce podává syntézu o jednotlivých předpokladech úspěšnosti nároku na náhradu škody za neoprávněné odběry energií. Cílem je podat odpověď na hypotézu, zda právní úprava *de lege lata* umožňuje zejména efektivní prosaditelnost nároku poškozených na náhradu škody v mezích ústavního práva na spravedlivý proces a zodpovězení otázky, zda je stávající právní úprava nastavena správně a v čem spočívají její nedostatky, které byly doplněny například judikaturou zejména pak Ústavního soudu. Důležitým bodem závěru bude i zodpovězení otázky, zda jsou případné nedostatky právní úpravy odůvodněny legitimním způsobem.

1. Právní úprava odpovědnosti za neoprávněné odběry energií

Primární východiska odpovědnosti za škodu jsou upraveny v ústavněprávních předpisech zejména pak LZPS, konkrétně článku 11 stanovujícím elementární právní úpravu ochrany a rovnosti vlastnického práva. V návaznosti je pak z hlediska soukromého práva nezbytné zmínit i jeho základní ústavní limity, konkrétně pak čl. 2 odst. 2 a 3 LZPS a čl. 2 odst. 3 a 4 Ústavy, kdy právě v oblasti soukromého práva platí základní pravidlo: „Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.“¹⁰ Stěžejní význam mají pak v případném sporu o náhradu škody vyplývající u titulu neoprávněného odběru energie články 36-40 LZPS.

Uvedený článek 11 LZPS je tedy v praxi prováděn a konkretizován příslušnými právními předpisy převážně soukromoprávního charakteru. Odpovědnost za škodu způsobenou neoprávněnými odběry energií¹¹ je však převážně upravena v EZ a jednotlivých právních předpisech jej provádějící, konkrétně třemi vyhláškami: MěřEl, MěřPl, MěřTp. Význam těchto prováděcích právních předpisů spočívá v tom, že stanovují náhradní způsob výpočtu náhrady škody, v případě, kdy skutečně vzniklou škodu nelze zjistit na základě prokazatelně zjištěných údajů.¹² V případě energií dle EZ se totiž jedná o velmi specifickou komoditu. Specifičnost energií spočívá zejména ve způsobu jejich distribuce prostřednictvím příslušné energetické distribuční sítě, ale i z hlediska měření objemu (respektive množství) jejich přenosu, které je závislé na funkčnosti příslušných přístrojů, neboť v případě energií je *prima facie* zřejmé že jejich přenos a objem nelze měřit ani odhadnout jednodušším způsobem. Z uvedených důvodů bylo nutné přijmout zvláštní právní úpravu, která bude tato specifika reflektovat. Jedná se tak o velice zvláštní právní koncepci, neboť odpovědnost za škodu je upravena i v OZ, z čehož vyvstává otázka aplikačního vztahu zmíněných právních předpisů.

Vzájemný vztah těchto právních předpisů je typickým příkladem vztahu speciality a subsidiarity, jinými slovy úprava v EZ a jeho prováděcích právních předpisech je speciální vůči té stanovené OZ. Je nepochybné, že OZ je sice základním soukromoprávním předpisem, obsahujícím mimo jiné i obecnou úpravu odpovědnosti za náhradu škody, tato úprava však není vzhledem k zvláštnímu charakteru odpovědnosti za neoprávněné odběry dostatečná. Odpovědnost za neoprávněné odběry je totiž charakteristická celou řadou specifických

¹⁰ článek 2 odst. 3 LZPS

¹¹ Dále jen „odpovědnost za neoprávněné odběry“.

¹² § 51 odst. 3, § 74 odst. 7, § 89 odst. 4 EZ

okolností jí podmiňujících, na které zákonodárce musel reagovat a přijmout speciální právní úpravu této odpovědnosti. Hlavní okolností, pro kterou se není a nebylo možno spokojit s obecnou právní úpravou náhrady škody stanovené OZ, je, že v případě neoprávněných odběrů energií často nelze zjistit množství odebrané energie, a tudíž ani výši skutečně způsobené škody. Důležitý faktor pak dle mého názoru představuje i veřejný zájem společnosti a státu na řádném fungování energetických distribučních soustav¹³, který značným způsobem ovlivňuje obsah dotčené právní úpravy.

1.1. Geneze právní úpravy odpovědnosti za neoprávněné odběry energií

Pro komplexní pochopení současné právní úpravy odpovědnosti za neoprávněné odběry je vhodné stručně představit legislativního předchůdce stávajícího EZ a jeho právní úpravu, konkrétně zákon č. 222/1994 Sb.¹⁴ Uvedený zákon nahradil do té doby platné a účinné předpisy v oblasti energetických odvětví, které už neodpovídaly stávajícím společenským podmínkám.¹⁵ Právní úprava tohoto zákona byla poměrně inovativní právě z toho hlediska, že mimo poskytnutí možnosti podnikatelským subjektům účastnit se podnikání v tomto sektoru ekonomiky¹⁶ také upravovala problematiku odpovědnosti za neoprávněné odběry energie. Právní úprava neoprávněného odběru energií se rozpadala do tří hlav zvláštní části uvedeného zákona: Elektroenergetika, Plynárenství, Teplárenství, toto členění odpovídá i dnešní právní úpravě, neboť nadále rozeznáváme tři formy neoprávněného odběru energie dle EZ, tj. elektriny, plynu a tepla. Zákonodárce se už v rámci právní úpravy EZ 1994 rozhodl pro nezbytnost jednoznačného výkladu definovat případy jednotlivých forem neoprávněného odběru taxativním způsobem.¹⁷ Právní úprava také obsahovala zmocňovací ustanovení příslušného ministerstva pro přijetí prováděcích právních předpisů stanovující výpočet náhrady škody způsobené neoprávněným odběrem, neboť si zákonodárce uvědomoval právě výše zmíněná specifika.¹⁸ Tato úprava nezakotvovala výslovnou povinnost nahradit škodu způsobenou neoprávněným odběrem, tak jak to činí současná právní úprava, obsahovala pouze výše zmíněná zmocňovací ustanovení, ze které tato povinnost nepřímo

¹³ K závěru ohledně veřejného zájmu na fungování rozvodné soustavy odkazují na: nález Ústavního soudu ze dne 20. září 2006, sp. zn. I. ÚS 202/06. Dále na KOŘÁN, Jan. In EICHLEROVÁ, Kateřina a kol. *Energetický zákon. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 666. Závěrem: ZDVIHAL Zdeněk. In ZDVIHAL, Zdeněk a kol. *Energetický zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1436.

¹⁴ zákon č. 222/1994., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o Státní energetické inspekci, dále jen „EZ 1994“.

¹⁵ Důvodová zpráva k zákonu č. 222/1994 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o Státní energetické inspekci. Dostupné též na <<https://www.beck-online.cz/>>.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ § 22, 29, 36 EZ 1994, ve znění od 1. 1. 1995 do 30. 6. 1998

vyplývala. Nejednalo se tedy o vyčerpávající a komplexní úpravu odpovědnosti za neoprávněné odběry, tedy alespoň nikoli na zákonné úrovni, byť byla částečným způsobem doplněna na úrovni podzákonné a prostřednictvím judikatury. Tato právní úprava zůstala s mírnými změnami účinná až do nabytí účinnosti současného EZ, kterým byla nahrazena. Z výše uvedených hledisek pak lze spatřovat výrazné podobnosti s nyní platným a účinným EZ, který prima facie vychází ze základů právní úpravy svého legislativního předchůdce.

Důvody pro přijetí v současnosti platného a účinného EZ představovaly jednak určité nedostatky právní úpravy jeho legislativního předchůdce EZ 1994, jako je například nedostatečná ochrana spotřebitele, případně nedostatečné sankce za nedodržení některých ustanovení zákona. Hlavním důvodem však bylo zajistit harmonizaci české právní úpravy s legislativou Evropské unie spočívající i v zavedení některých nových institutů v oblasti podnikání v energetice.¹⁹ Tato právní úprava však i upřesnila problematiku odpovědnosti za neoprávněné odběry energií, kdy zavedla přímo některé nové skutkové podstaty neoprávněného odběru, a na zákonné úrovni stanovila povinnost nahradit škodu, která je jím způsobena. I nadále však bylo stanovení výše náhrady v případě, kdy nebylo možno zjistit skutečně vzniklou škodu, svěřeno prováděcím právním předpisům.

EZ byl pak mnohokrát novelizován, než bylo dosaženo jeho stávající podoby. Nutno dodat, že hlavním důvodem novelizací bylo většinou zapracování příslušných pravidel vyplývajících ze sekundárního práva EU, a ty se většinou nedotýkaly odpovědnosti za neoprávněné odběry energie. Avšak i sama úprava odpovědnosti za neoprávněné odběry doznala legislativních úprav. Významnou novelizaci potom představoval zákon č. 158/2009 Sb.²⁰, jehož prostřednictvím došlo k upřesnění dosavadních skutkových podstat neoprávněného odběru energie a stanovení výslovného zákazu tohoto protiprávního jednání. Uvedené změny pak měly přispět k účinnějšímu sankcionování neoprávněných odběrů a umožnit tak její efektivnější prosaditelnost před soudy.²¹ Důvody tak byly zejména veřejnoprávní, ale měly nezpochybnitelný dopad i do soukromoprávní odpovědnosti.

¹⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon). Dostupné též na <<https://www.beck-online.cz/>>

²⁰ Zákon č. 158/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, a o změně některých zákonů

²¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 158/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, a o změně některých zákonů, k bodům 157 až 161 Dostupné též na <<https://www.beck-online.cz/>>

Stanovením výslovného zákazu pak došlo k naplnění již výše citovaného ústavněprávního východiska soukromého práva, kdy „Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá“²².

Jinou významnou novelu EZ mající výrazný dopad do právní úpravy odpovědnosti za neoprávněné odběry reprezentoval zákon č. 131/2015 Sb.²³ Uvedeným zákonem byla přijata významná ustanovení stanovující základní způsob výpočtu náhrady škody způsobené neoprávněným odběrem energie přímo formou zákona.²⁴ Před uvedenou legislativní změnou byla tato problematika upravena právě jen prostřednictvím prováděcích právních předpisů k tomuto právnímu předpisu. Do přijetí této novely tak byla právní úprava odpovědnosti za neoprávněné odběry dle mého názoru na hraně ústavnosti, neboť práva a povinnosti mají být stanoveny formou zákona a nikoli podzákoného právního předpisu, ty mají již sloužit k pouhé konkretizaci právní úpravy, což vyplývá už z Ústavou zakotveného zmocnění k jejich vydávání, konkrétně Ústava stanoví, že: „*Ministerstva, jiné správní úřady a orgány územní samosprávy mohou na základě a v mezích zákona vydávat právní předpisy, jsou-li k tomu zákonem zmocněny*“²⁵. Uvedené problematice se práce věnuje podrobněji v jedné z následujících podkapitol.²⁶ Důvodem této výrazné novelizace byla zejména snaha o zvýšení materiální úrovně právní úpravy. Jednalo se o zajištění transparentnosti způsobu výpočtu náhrady škody a harmonizaci do té doby nejednotného postupu znalců při určování výše náhrady škody v situaci, kdy nebylo možné zjistit skutečnou škodu, která byla způsobena.²⁷ Přijetím této právní úpravy však neztratily příslušné prováděcí právní předpisy a problematika jimi upravená na relevanci, neboť problematika neoprávněných odběrů energií je otázkou nejen právní, ale i technickou, kdy na základě technických rozdílů dochází i k určitým změnám výpočtu. Základní vzorec, respektive metoda stanovená EZ však zůstává stejná a prováděcí právní předpisy musí být vydávány na jeho základě a v jeho mezích.

²² článek 2 odst. 3 LZPS

²³ zákon č. 131/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

²⁴ Jedná se o ustanovení § 51 odst. 3, § 74 odst. 7, 89 odst. 4 EZ.

²⁵ článek 79 odst. 3 Ústavy

²⁶ Otázka ústavnosti stanovení náhradního výpočtu náhrady škody výhradně formou podzákoného právního předpisu byla řešena v usnesení Ústavního soudu ze dne 1. dubna 2014 sp. zn. Pl. ÚS 29/13-2. Plénum Ústavního však dospělo k závěru, že taková právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem, neboť dle něj pouze konkretizovala úpravu EZ. K tomu bliž v kapitole 1.3. této diplomové práce.

²⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 131/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, str. 197. Dostupné též na <<https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/ministerstvo/aplikace-zakona-c-106-1999-sb/informace-zverejnovane-podle-paragrafu-5-odstavce-3-zakona/duvodova-zprava-k-zakonu-c--131-2015-sb--a-duvodova-zprava-k-vyhlasce-c--82-2011-sb--241129/>>.

1.2. Energetický zákon jako zvláštní právní úprava

EZ upravuje zejména podmínky podnikání v oblasti energetiky a výkon státní správy v tomto odvětví, jde tak o právní předpis práva veřejného vymezující postavení na trhu s energiemi ve vertikální linii vůči vzájemně nadřazeným a podřízeným subjektům, respektive vykonavateli veřejné správy na poli energetiky a jejími adresáty. Avšak obsahuje i úpravu dílčích soukromoprávních otázek jako je například odpovědnost za neoprávněné odběry energií a určitá zvláštní oprávnění vyplývající z neoprávněného odběru.²⁸ Převažující charakter právního předpisu však dle mého názoru nemá vliv na samotnou povahu nároku na náhradu škody způsobené neoprávněným odběrem energií, kdy se povahou jedná o jasný vztah soukromoprávní povahy. Závěr o soukromoprávním charakteru uvedeného nároku činím na základě aplikace teorie zájmové a mocenské.²⁹ Už z podstaty věci totiž dle mého názoru vyplývá, že slouží k ochraně soukromých zájmů, v tomto případě konkrétně zájmu na ochraně majetku jednotlivce, zpravidla provozovatele příslušné energetické distribuční soustavy.³⁰ Energie jsou totiž způsobitelným předmětem vlastnického práva poškozeného (blíže k této syntéze níže) a uvedená právní úprava pak spočívá v ochraně majetku před újmou spočívající ve ztenčování jeho majetku o cenu energií, kterou jsou tímto protiprávním jednáním odebírány. Závěr o soukromoprávním charakteru dále podporuje aplikace teorie mocenské, neboť platí, že oba subjekty odpovědnostního stavu – poškozený a škůdce – jsou si rovny a nemohou si jednostranně ukládat práva nebo povinnosti. Zkoumaný právní vztah a jeho jednotlivé projevy by mohly být podrobeny i jiným teoriím rozlišování veřejného a soukromého práva, avšak pro potvrzení mého názoru postačuje, že sám Ústavní soud vychází při své praktické činnosti zejména ze závěrů teorie mocenské.³¹

1.2.1. Pojem a následky neoprávněného odběru energie

Neoprávněný odběr doktrína vymezuje jako objektivně existující stav v určitém čase a místě, splňující předpoklady stanovené EZ.³² Toto vymezení nepovažuji za dostatečné a to z důvodu, že uvedené vymezení hovoří pouze o objektivním stavu, aniž by byl zohledněn obecný soukromoprávní předpoklad odpovědnosti a to existence určitého subjektu, který

²⁸ Například právo omezit, nebo přerušit dodávky elektřiny protože došlo k neoprávněnému odběru elektřiny, konkrétně § 23 odst. 1 písm. e) EZ.

²⁹ Blíže ke kritériím uvedených teorií odkazují na: MELZER, Filip, TÉGL, Petr. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. § 1 – 117*. Praha: Leges, 2013, s. 28-32.

³⁰ V uvedeném bodě připomínám, že konkrétní osoba poškozeného se bude lišit v závislosti na naplnění skutkové podstaty, ale i konkrétních okolnostech případu.

³¹ LAVICKÝ, Petr. In LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 7.

³² KOŘÁN, Jan. In EICHLEROVÁ, Kateřina a kol. *Energetický zákon. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 665.

uvedený stav navodil. Neoprávněný odběr energie nenastal sám od sebe, energie nezačala samovolně proudit ke třetímu subjektu nebo nepřestala být jinak oprávněným subjektem měřena mimo jeho dispozici. Za použití výše označených rozhodných pramenů práva je nutné pojmové vymezení doplnit o tento subjektivní prvek odpovědnosti, a to jako protiprávní jednání škůdce, vykazující znaky stanovené zákonem, kdy předmětem útoku je věc v právním smyslu, a to energie dle EZ.³³ Prvek protiprávnosti spatřuji v tom, že zákon neoprávněný odběr výslovně zakazuje a činí tak u všech jeho forem.³⁴ Prvek jednání škůdce pak spatřuji v tom, že energie je aktivně odebírána a spotřebovávána. Jinými slovy k tomu abychom mohli konstatovat, že došlo k neoprávněnému odběru, nestačí dle mého názoru pouze naplnění předpokladů vymezené jednou ze skutkových podstat neoprávněného odběru, ale je nutné i naplnění toho předpokladu, že je energie skutečně čerpána. Uvedené jednání pak musí naplňovat již zmíněné znaky některé ze skutkových podstat jednotlivých forem neoprávněného odběru energie. Obecně platí, že neoprávněný odběr energie trvá až do jeho zjištění a odstranění příčiny oprávněným subjektem, popřípadě samotným škůdcem.³⁵

Neoprávněný odběr energie představuje ve společnosti nežádoucí jev, se kterým zákon spojuje několik nepříznivých následků a to nejen soukromoprávních.³⁶ Pro účely této práce je však nejvýznamnější vznik odpovědnosti k náhradě škody způsobené neoprávněným odběrem, zakotvený přímo EZ.³⁷ Úprava náhrady škody za neoprávněné odběry energií je značně odlišná od obecné právní úpravy náhrady škody v OZ. Rozdíl oproti obecné úpravě náhrady škody spočívá mimo jiné v tom, že odpovědnost za náhradu škody dle EZ je koncipována jako odpovědnost objektivní a vede k odpovědnosti nahradit škodu v penězích, nikoli uvedením v předešlý stav³⁸ jak tomu je alternativně stanoveno v § 2951 OZ. Rozdíl pak spočívá i v samotné právní úpravě určení výše škody.

1.2.2. Formy neoprávněného odběru energie

Dle předmětu útoku protiprávního jednání pak rozeznáváme tři formy neoprávněného odběru energie dle EZ - elektřiny, plynu a tepla. Uvedené rozlišení pak dle mého názoru souvisí i s výše nastíněným historickým vývojem právní úpravy odpovědnosti za neoprávněné odběry i nyní totiž platí, že jsou jednotlivé formy neoprávněného odběru energií upraveny

³³ K vymezení energie jako věci v právním smyslu odkazuji na kapitolu 1.5. této diplomové práce, kde je problematika podrobně vymezena.

³⁴ § 51 odst. 2, § 74 odst. 6, § 89 odst. 3 EZ

³⁵ ZDVIHAL, Zdeněk. In ZDVIHAL, Zdeněk a kol. *Energetický zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 914.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ § 51 odst. 3, § 74 odst. 7, § 89 odst. 4 EZ

³⁸ Tamtéž.

individuálně v příslušných dílech zvláštní části EZ.³⁹ Jinými slovy neupravuje jednotnou klauzuli neoprávněného odběru energie. Samotná struktura, obsah i koncepce individuálních skutkových podstat jednotlivých forem neoprávněného odběru energie je však téměř totožná a dílčí odlišnosti vyplývají zejména z technických rozdílů vztahujících se k jednotlivým formám. Dle mého názoru byl hlavním důvodem pro úpravu jednotlivých forem neoprávněného odběru zvlášť zájem na technickém upřesnění a zájmu státu na řádném fungování energetických distribučních soustav, k čemuž se kloní i Ústavní soud.⁴⁰ Navzdory tomu, že pro neoprávněný odběr energií není stanovena jednotná klauzule, jsou dle mého názoru jednotlivé závěry judikatury a doktríny vztahující se například k neoprávněnému odběru elektřiny aplikovatelné i na ostatní formy neoprávněného odběru energie a to platí i naopak, nevylučuje-li to povaha věci.⁴¹ Uvedený závěr zakládám právě na základě velice podobné až v určitých bodech totožné legislativní konstrukce jednotlivých forem neoprávněného odběru energie.

1.2.3. Povaha právních norem neoprávněného odběru energií

Právní úprava neoprávněného odběru energie stanovená EZ je kogentního charakteru.⁴² Kogentní charakter povaha norem je již předurčena výše uvedeným veřejným zájmem na stabilitě energetických distribučních soustav. EZ navíc vymezuje jednotlivé situace, kdy dochází k neoprávněnému odběru taxativním způsobem.⁴³ V praxi není vyloučena situace, kdy je naplněno hned několik skutkových podstat neoprávněného odběru energie v rámci stejného odběrného místa najednou.⁴⁴ Závěr o taxativnosti pak podporuje i autentický výklad zákonodárce vztahující s k EZ 1994, který byl uveden již v kapitole týkající se geneze právní úpravy odpovědnosti za neoprávněné odběry.⁴⁵ Relevanci uvedeného argumentu zakládám na výše uvedeném závěru, že stávající právní úprava EZ vychází ze

³⁹ Jednotlivé díly zvláštní části EZ svým názvem i předmětem vycházejí ze stejného členění, jako výše uvedená právní úprava jeho legislativního předchůdce, konkrétně EZ 1994, díly zvláštní části jsou tedy pojmenovány následovně: Elektroenergetika, Plynárenství, Teplárenství.

⁴⁰ K závěru ohledně veřejného zájmu na fungování rozvodné soustavy odkazují na: nález Ústavního soudu ze dne 20. září 2006, sp. zn. I. ÚS 202/06. Dále na KOŘÁN, Jan. In EICHLEROVÁ, Kateřina a kol. *Energetický zákon. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 666. Závěrem: ZDVIHAL Zdeněk. In ZDVIHAL, Zdeněk a kol. *Energetický zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1436.

⁴¹ Situace vylučující vzájemnou aplikovatelnost závěrů vztahující se k jednotlivým formám neoprávněného odběru energií se budou týkat zejména technických odlišností. Dle mého názoru se však jedná o situace spíše výjimečné.

⁴² KOŘÁN, Jan. In EICHLEROVÁ, Kateřina a kol. *Energetický zákon. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 666.

⁴³ ZDVIHAL Zdeněk. In ZDVIHAL, Zdeněk a kol. *Energetický zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1436.

⁴⁴ KOŘÁN, Jan. In EICHLEROVÁ, Kateřina a kol. *Energetický zákon. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, s. 665-666.

⁴⁵ Důvodová zpráva zákona č. 222/1994 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o Státní energetické inspekci. Dostupné na <<https://www.beck-online.cz/>>

základů právní úpravy jeho legislativního předchůdce.⁴⁶ Dle mého názoru existují i další důvody kogentního charakteru a taxativnosti odpovědnosti za neoprávněné odběry, jeden z nich představuje zájem na ochraně majetkových práv poškozeného, druhým pak ochrana veřejnosti před rozšiřováním skutkových podstat o faktické prvky jednání subjektů neoprávněného odběru doktrínou, judikaturou, nebo prostřednictvím smluvního ujednání.

Lze tak učinit dílčí závěr, že EZ je právním předpisem uceleně upravujícím právní vztahy v energetických odvětvích týkajících se elektřiny, plynu a tepla. Jedná se o pramen práva převážně veřejnoprávní povahy, který však současně upravuje předpoklady soukromoprávní odpovědnosti subjektů právních vztahů v energetice, přičemž právní normy jsou kogentní povahy. Takto zakotvené skutkové podstaty neoprávněného odběru jsou dále konkretizovány prováděcími právními předpisy, k jejichž vydání je zmocněno ministerstvo průmyslu a obchodu.⁴⁷ Důležitý poznatek s výrazným dopadem do praxe pak představuje i závěr o aplikovatelnosti jednotlivých závěrů vztahující k jednotlivým formám neoprávněného odběru navzájem, s výjimkou případů vyplývající z technických rozdílů.

1.3. Prováděcí právní předpisy k Energetickému zákonu

Zatímco EZ stanoví základní úpravu podmínek odpovědnosti za neoprávněné odběry, tak význam prováděcích právních předpisů spočívá ve stanovení podrobností výpočtu náhrady škody v případě, kdy skutečnou škodu nelze zjistit na základě skutečně změřených údajů.⁴⁸ Jedná se o ultima ratio upravený způsob zjištění kvantitativní stránky skutkové podstaty neoprávněného odběru, jehož důvodem je dle mého názoru jednak již výše zmíněná omezená možnost stanovení výše škody na základě skutečně zjištěných údajů vyplývající ze zvláštní povahy energií jak předmětu právních vztahů. Opět platí, že neexistuje jednotná úprava výpočtu náhrady škody v případě, kdy skutečně způsobenou škodu nelze zjistit na základě změřených údajů, ale je pro každou jednotlivou formu neoprávněného odběru stanoven zvláštní prováděcí právní předpis, konkrétně jsou jimi pak MěřEl pro elektřinu, MěřPl pro plyn, MěřTp pro teplo. Důležité je však zdůraznit systematiku, že zákonodárce preferuje výši skutečné škody, před výpočtem dle prováděcích právních předpisů.⁴⁹

Svěření legislativního zakotvení náhradního výpočtu výše škody v případě, kdy skutečnou výši škody nebylo možné zjistit, podzákoným právním předpisům bylo zpočátku

⁴⁶ K tomu blíže odkazuji na kapitolu 1.1. této diplomové práce.

⁴⁷ § 98a odst. 1 písm. a) EZ ve spojení § 13 odst. 1 písm. a) zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁸ § 51 odst. 3, § 74 odst. 7, § 89 odst. 4 ve spojení s § 98a odst. 1 písm. a) EZ

⁴⁹ § 51 odst. 3, § 74 odst. 7, § 89 odst. 4 EZ

podrobeno kritice a vyvolávalo otázku, zda je taková právní úprava v souladu s ústavním pořádkem. Ústavní soud však ve svém usnesení ze dne 1. dubna 2014, sp. zn. Pl. ÚS 29/13-2 dospěl k závěru, že je takové řešení zcela v souladu s Ústavou zakotvenými limity obsahu prováděcí právní úpravy zejména pak článku 79 odst. 3 Ústavy citovaného již v kapitole 1.1. V rámci tohoto usnesení se plénum Ústavního soudu zabývalo návrhem na zrušení § 98a odst. 1 písm. a) EZ, podaným Okresním soudem v Chrudimi dne 27. května 2013. Okresní soud totiž shledal prováděcí právní úpravu vydanou na základě tohoto ustanovení, jako nevyhovující, neboť dle jeho názoru odporovala standardům zaručeným LZPS, spočívající v požadavku zakotvení práva a povinností na základě zákona ve smyslu čl. 4 odst. 1 LZPS. Přitom dle názoru Okresního soudu tak právní úprava činila až prostřednictvím prováděcích právních předpisů, aniž by tehdy účinné znění EZ stanovovalo dostatečné limity, ve kterých by se tato úprava měla pohybovat. Okresní soud ve svém návrhu mimo jiné napadal i určité nedostatky prováděcí právní úpravy spočívající v tom, že narušují rovnost vlastnického práva ve smyslu čl. 11 odst. 1 LZPS. Ústavní soud k výhradě zákona v této věci konstatoval, že výhrada zákona obsažená v čl. 4 odst. 1 LZPS neznamená, že každá povinnost musí být stanovena striktně formou zákona. Takový závěr by dle Ústavního soudu vedl k popření smyslu sekundární normotvorby.⁵⁰

S uvedeným názorem Ústavního soudu lze nepochybně souhlasit, ačkoli okresní soud měl nepochybně pravdu ohledně absence dostatečných zákonných limitů, ve kterých se tato úprava měla pohybovat. To si nejspíše uvědomoval i zákonodárce, který v následujících letech přijal již uvedenou novelizaci zákonem č. 131/2015 Sb.⁵¹, kterým byl tento nedostatek napraven.

Svěření uvedené problematiky prováděcím právním předpisům je dle mého názoru správným legislativním řešením zákonodárce, neboť umožňuje pružněji reagovat na případné technické nebo právní změny, které by odůvodňovaly přijetí nové úpravy a stanovení jiného algoritmu výše škody v závislosti na technických možnostech přenosu, ale i měřitelnosti energií, kdy je nepochybné, že v případě, kdy by byla problematika upravena formou zákona, je případná změna, vzhledem k náročnosti legislativního procesu a zejména pak hledání politické shody nesmírně problematická. Stanovení fiktivního výpočtu je dle mě spravedlivé i z hlediska právní jistoty a hlavně umožňuje prosaditelnost nároku poškozeného.

⁵⁰ usnesení Ústavního soudu ze dne 1. dubna. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 29/13-2

⁵¹ zákon č. 131/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

1.4. Aplikace občanského zákoníku při odpovědnosti za neoprávněné odběry

Vzhledem k tomu, že nárok na náhradu škody za neoprávněné odběry energií je právním vztahem soukromoprávní povahy, jak bylo konstatováno výše, je významným pramenem odpovědnosti za neoprávněné odběry i právní úprava OZ jako základního pramene soukromého práva v českém právním řádu.⁵² Již bylo vymezeno, že vzájemný aplikační vztah právní úpravy OZ a EZ je vztahem obecného a zvláštního, kdy prim zastává právní úprava EZ a jeho prováděcích právních předpisů. Právní úprava OZ je pak aplikována podpůrně v právních otázkách EZ, či jeho prováděcích právních předpisů výslovně neupravených.⁵³

Příkladem takové situace užití toliko úpravy subsidiární právní úpravy v OZ je problematika promlčení nároku na náhradu škody za neoprávněné odběry energií, kde EZ neobsahuje vlastní právní úpravu této otázky.⁵⁴ Jiný příklad pak představuje úprava věcných práv při vymezení problematiky právní povahy energií dle EZ, jak bude analyzováno níže v práci.

Významně se subsidiarita OZ projevuje i v otázkách sice EZ a jeho prováděcími právními předpisy upravených, ale kde zásady soukromého práva svým ústavním rozměrem převáží nad zvláštní právní úpravou, konkrétně se pak jedná o problematiku výše náhrady škody za neoprávněné odběry energií, kdy výše náhrady škody určená dle prováděcích právních předpisů je neproporcionální v takové míře, že to představuje porušení rovnosti vlastnického práva zakotvené v čl. 11 odst. 1 LZPS, což bude detailněji rozebráno v kapitole 5 této diplomové práce.

1.5. Právní povaha energií dle energetického zákona

Již bylo uvedeno, že energie dle EZ tvoří tři komodity a to elektřina, teplo plyn. Důležitým aspektem je právní povaha těchto energií, konkrétně, zda se v jejich případě jedná o věci v právním smyslu, či mají v právním řádu jinou povahu. EZ tuto problematiku výslovně neupravuje, a tak je nutné vycházet z úpravy věcí obsažené v OZ, přičemž při vymezení právní povahy energií vycházíme zejména ze jeho dvou ustanovení. Prvním je § 489 OZ, upravující definici věci v právním smyslu obecně; druhým je ustanovení § 497 OZ o ovladatelných přírodních silách.

⁵² Ohledně povahy nároku odkazují na kapitolu 1.2. této diplomové práce.

⁵³ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. června. 2020, sp. zn. 23 Cdo 202/2020

⁵⁴ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. června. 2018, sp. zn. 23 Cdo 1165/2018

„Věc v právním smyslu (dále jen „věc“) je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí.“⁵⁵ Ze zákonné definice věci nám vyplývají její pojmové znaky, kterými jsou: rozdílnost od osoby a musí sloužit potřebám lidí. Rozdílnost od osoby spočívá v tom, že věc není subjektem právního vztahu, jde tedy o entitu, který nemá práva a povinnosti a je tak jejich způsobilým předmětem. Z druhého pojmového znaku „slouží potřebě lidí“⁵⁶ nám vyplývají dva požadavky na věc v právním smyslu a těmi jsou užitečnost a ovladatelnost.⁵⁷ Ohledně kritéria užitečnosti platí, že „Věc slouží k dosahování cílů subjektů práva, musí proto být užitečná a musí být objektivně schopna uspokojovat potřeby lidí.“⁵⁸ Kritérium užitečnosti a schopnosti uspokojovat potřeby lidí nespočívá v hledisku objektivním, ale subjektivním, tj. rozhodující je vlastnost, kterou má určitá věc v očích konkrétního člověka.⁵⁹ Kritérium ovladatelnosti proti tomu spočívá v tom, že věcí v právním smyslu může být pouze věc, která je člověkem ovladatelná.⁶⁰ Co se týče zodpovězení otázky, zda energie dle EZ naplňují výše uvedené pojmové znaky věci v právním slova smyslu lze konstatovat následující. Energie zcela bezpochyby splňují kritérium odlišnosti od osoby jako subjektu právního vztahu a mohou tedy být objektem práv a povinností. Dále je splněno i kritérium užitečnosti, neboť elektrina, teplo, či plyn nepochybně lidské potřeby uspokojují. Důležité je ovšem kritérium ovladatelnosti, ze kterého vyplývá, že ne každé energie mohou být věcí v právním slova smyslu. Jinými slovy neovladatelné přírodní síly nejsou věcí v právním smyslu a to do okamžiku, než je člověk schopen je ovládat, příkladem je elektrická energie již zachycená v distribuční síti.⁶¹ Věc v právním smyslu pak dle mého názoru nepředstavuje například vesmírné záření, které jistě splňuje kritérium odlišnosti od osoby, ale není zřejmá jeho ovladatelnost, alespoň na základě současných metod vědeckého poznání ze kterého právní úprava věcí vychází⁶², naproti tomu u energií dle EZ je už lidskou zkušeností ověřeno, že kritérium ovladatelnosti splňují, neboť se mimo elektřinu jedná o teplo a plyn dodávané prostřednictvím příslušných energetických distribučních soustav, kde je hledisko ovladatelnosti splněno tím, že lidská vůle determinuje množství, způsob a rychlost jejich přenosu. Lze tedy učinit závěr, že energie jsou věcí v právním smyslu.

⁵⁵ § 489 OZ

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ HUBKOVÁ, Pavlína. In PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2014, s. 540.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Tamtéž, s. 541.

⁶¹ Tamtéž.

⁶² K vědeckým metodám jako východisku právní úpravy odkazují na: KOUKAL, Pavel. In LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 1760.

S věci této povahy počítá již označené ustanovení § 497 OZ, které upřesňuje jejich právní povahu: „*Na ovladatelné přírodní síly, se kterými se obchoduje, se použijí přiměřeně ustanovení o věcech hmotných.*“⁶³ Zákon neobsahuje výslovné ustanovení, co spadá pod pojem ovladatelných přírodních sil. Do kategorie přírodních sil však patří všechny druhy energie, jenž splňují kritérium ovladatelnosti, a jsou nějakým způsobem verifikovatelné.⁶⁴ Citované ustanovení však připouští dvojí výklad. První spočívá v tom, že energie nejsou věci v právním smyslu a zákon pro ně pouze zavádí přiměřenou aplikaci ustanovení o hmotných věcech. Druhý naopak vede k závěru, že energie jsou věci v právním smyslu a zákon prostřednictvím citovaného ustanovení pouze vymezuje jejich povahu, jako věci hmotné.⁶⁵

Jedním z argumentů podporujících výklad, že energie nejsou věci v právním smyslu, vychází zejména z vládního návrhu občanského zákoníku z roku 1937 a důvodové zprávy k tomuto návrhu. V důvodové zprávě je uvedeno, že přírodní síly nespádají pod pojem hmotné věci a zákon pouze stanovuje přiměřenou aplikaci předpisů o hmotných věcech.⁶⁶ Tento argument je nepochybně relevantní s ohledem na to, že vládní návrh občanského zákoníku z roku 1937 je jedním z hlavních inspiračních zdrojů současné právní úpravy. Dalším možným argumentem podporující tento závěr je, že právní úprava občanského zákoníku z roku 1950 přírodní síly za věc v právním smyslu výslovně prohlašovala⁶⁷ a z toho, že současná právní úprava, tak nečiní, lze usuzovat na změnu postoje zákonodárce. Pro doplnění uvádím že, občanský zákoník z roku 1964⁶⁸ takové výslovné prohlášení o povaze energií již neobsahoval vůbec.

Naproti tomu však stojí argumenty, že energie jsou věci v právním smyslu. Stěžejní argument podporující závěr, že energie jako ovladatelné přírodní síly, jsou věci v právním smyslu, je naplnění jejich pojmových znaků. Naplnění těchto znaků jsem již poměrně podrobně vymezil výše. Jako podpůrný argument slouží i to, že Trestní zákoník energie (respektive ovladatelné přírodní síly) za věc v právním slova smyslu považuje.⁶⁹ Trestní zákoník je sice předpis práva veřejného a český právní řád je postaven na systému právního

⁶³ § 497 OZ

⁶⁴ HUBKOVÁ, Pavlína. In PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2014, s. 550.

⁶⁵ TÉGL, Petr. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419 – 654*. Praha: Leges, 2014, s. 248.

⁶⁶ Tamtéž.

⁶⁷ § 23 zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník

⁶⁸ zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

⁶⁹ § 134 zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

dualismu tj. rozlišování práva soukromého a práva veřejného.⁷⁰ To dle mého názoru ovšem neznamená, že bychom měli dělat nedůvodné rozdíly v interpretaci společných institutů pouze s odkazem na existenci právního dualismu, neboť jedním ze základních pravidel právního státu je i princip bezrozpornosti právního řádu.⁷¹ Princip bezrozpornosti pak samozřejmě představuje i požadavek na zákonodárce při tvorbě právních norem. Nelze tedy činit rozdíl v materiálním pojetí objektu útoku, ať už se jedná o útok ve smyslu civilního deliktu, či trestného činu. Lze si však představit situace, kdy s ohledem na existenci právního dualismu bude důvodné stejný právní institut vykládat jinak v rámci práva veřejného a jinak z hlediska práva soukromého, vždy se však musí jednat o případy, které tuto rozdílnost řádně odůvodňují, jiný postup by byl v rozporu s principem právní jistoty. Půjde však toliko o rozdílné posouzení až návazných otázek, které z konkrétního skutkového pojmu vyplývají. Právní jistota vyžaduje, aby u těch nejzákladnějších entit, reflektovaných právním řádem pro jejich zvýšený společenský zájem, bylo jejich fundamentální pojetí totožné. Dle mého názoru tak v případě energií neexistuje racionální důvod, který by odůvodňoval rozdílnost v pojetí energií jako věci v právním smyslu.

Dle mého názoru tak představují energie věc v právním smyslu a to právě z důvodu jednoty právního řádu, kterou je vázána i právní úprava OZ. V případě neoprávněného odběru se pak jedná o útok na objekt soukromoprávních vztahů konkrétně pak vlastnického práva. Lze tedy potvrdit již výše uvedený závěr, že v případě nároku na náhradu škody se jedná o vztah soukromoprávní povahy, kterou pak mají posuzovat příslušné veřejné orgány při sporech odběru energií jako věci v právním smyslu.

⁷⁰ MELZER, Filip, TÉGL, Petr. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. § 1 – 117*. Praha: Leges, 2013, s. 41.

⁷¹ K tvrzení ohledně principu bezrozpornosti jako součástí právního státu odkazují na nálezy Ústavního soudu ze dne 15. února 2007, sp. zn. Pl. ÚS 77/06.

2. Pravomoc projednávat a rozhodovat spory z odpovědnosti za neoprávněné odběry energií

Řízení v případném sporu o náhradu škody za neoprávněné odběry energií je pak podmíněno pravomocí, respektive působností příslušného orgánu veřejné moci, ať už se jedná o správní úřad, nebo soud. Termínem pravomoc popřípadě působnost pak bývá označován okruh činností a posuzování skutkových a právních okolností určitého druhu vykonávaných určitým orgánem veřejné moci. Obsah použitého termínu pak závisí na oblasti práva, o které se pojednává, například v rámci práva ústavního a správního se okruh činností zabezpečovaných určitým orgánem označuje jako působnost.⁷² Naopak je tomu v pojetí práva procesního kdy pojem pravomoc zahrnuje: „*rozsah záležitostí, které jsou soudy oprávněny i povinny projednávat a rozhodovat*“⁷³. Tato kapitola pak komplexně vymezuje problematiku pravomoci civilních soudů ve věci odpovědnosti za neoprávněné odběry a její vzájemné působení vůči ERÚ, jako ústředního správního úřadu v oblasti energetiky a problematiku rozhodčích doložek.

2.1. Pravomoc civilních soudů

Pravomocí civilních soudů označujeme okruh záležitostí, které soudy projednávají a rozhodují v rámci civilního soudního řízení. Její zakotvení najdeme v § 7 OSŘ, v jehož rámci rozlišujeme pravomoc obecnou, rozšířenou a zúženou.⁷⁴ Obecná civilní pravomoc je společně s pravomocí zúženou upravena v odst. 1 zmíněného paragrafu a to tak, že: „*V občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z poměrů soukromého práva, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány*“⁷⁵. Rozhodující hledisko je tedy charakter věci, ve které se účastník dovolává právní ochrany, jinými slovy, zda se jedná o věc soukromoprávní, či veřejnoprávní povahy. Z výše uvedeného vyplývá, že nárok na náhradu škody za neoprávněné odběry energií je právním vztahem soukromoprávní povahy. U odpovědnosti za neoprávněné odběry je tak bezpochyby naplněno kritérium obecné pravomoci civilních soudů, není tak nutné se věnovat pravomoci rozšířené.⁷⁶ Dílčím závěrem z toho vyplývajícím je, že je ve věci dána pravomoc civilních

⁷² ZOULÍK, František. In WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní: Vysokoškolská učebnice*. 6. vydání Praha: Linde, 2011, s. 23.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Tamtéž, s. 92-93.

⁷⁵ § 7 odst. 1 OSŘ.

⁷⁶ V rámci rozšířené pravomoci soudy projednávají a rozhodují věci vyplývající z jiných než soukromoprávních vztahů, tato pravomoc je však podmíněna existencí zvláštního zákona, který danou pravomoc stanoví. Základy této pravomoci jsou pak stanoveny v § 7 odst. 3 OSŘ.

soudů. Prima facie však nelze učinit konečný závěr, protože pravomoc civilních soudů může být omezena ve prospěch jiného orgánu, což ostatně vyplývá již z výše citovaného ustanovení. Uvedenou možností je nutné se zabývat už z hlediska zakotvení odpovědnosti za neoprávněné odběry energie v EZ, protože tento zákon mimo jiné upravuje působnost ERÚ jako orgánu veřejné moci na poli energetiky.

2.2. Působnost Energetického regulačního úřadu

ERÚ je nezávislý, specializovaný, ústřední správní úřad v oblasti energetiky.⁷⁷ Jako takový vykonává poměrně širokou působnost, která je v současnosti vymezena prostřednictvím § 17 EZ a dopadá primárně do veřejnoprávní oblasti. Pro doplnění, nutno uvést, že předmětem této práce není vymezit veškerou působnost, kterou ERÚ vykonává, ani veškeré jeho pravomoci, které mu zákon propůjčuje za účelem její realizace. Práce se tak věnuje postavení ERÚ čistě z hlediska institutu neoprávněného odběru energie a jeho důsledků soukromoprávní povahy.

Vzhledem k výslovné právní úpravě je hned úvodem možné konstatovat, že ERÚ není oprávněn rozhodovat spory o nároku na náhradu škody za neoprávněné odběry energií. ERÚ však projednává a rozhoduje v jiných sporech, které vyplývají z neoprávněného odběru energie, jedná se o spory o omezení, přerušeni a obnovení dávek energie.⁷⁸ K omezení či přerušeni dodávky energie totiž může dojít, mimo jiné, i na základě zjištěného neoprávněného odběru, kdy EZ tuto možnost poskytuje provozovateli příslušné energetické distribuční soustavy⁷⁹, ale i jiným osobám dotčených neoprávněným odběrem⁸⁰. Na základě toho, že provozovatel či jiná oprávněná osoba využije svého práva a dodávky energie pozastaví, mohou vznikat spory, jejichž předmětem může být jednak oprávněnost samostatného pozastavení, a jednak požadavek na obnovení dodávek energie. Předmětem takového řízení však není stanovení výše způsobené škody ani stanovení náhrady, což vyplývá přímo z EZ, který by tuto působnost musel výslovně zakotvit na úrok pravomoci civilních soudů. Pro kompletní vymezení je vhodné doplnit, že byly-li neoprávněným odběrem naplněny předpoklady trestní odpovědnosti, rozhoduje o ní soud v řízení trestním.⁸¹

⁷⁷ SVĚŘÁKOVÁ, Jana. In ZDVIHAL, Zdeněk a kol. *Energetický zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 371-372.

⁷⁸ § 17 odst. 7 písm. a) EZ

⁷⁹ § 25 odst. 3 písm. c), § 59 odst. 1 písm. j) EZ

⁸⁰ Jedná se například o obchodníka s plynem viz. § 61 odst. 1 EZ

⁸¹ ZDVIHAL, Zdeněk. In ZDVIHAL, Zdeněk a kol. *Energetický zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 930.

ERÚ je také uložena povinnost spolupráce s občanskými sdruženími a právníckými osobami, které byly založeny za účelem ochrany práv spotřebitelů energií.⁸² Jednou z forem ochrany práv spotřebitele bude určitě obrana před obviněními z neoprávněného odběru či před nezákonným postupem dodavatele energie. V takové situaci tedy může být dána povinnost spolupráce ERÚ s výše zmíněnými subjekty.

Další oblastí působnosti ERÚ, dotýkající se problematiky neoprávněného odběru energie je jeho působnost v regulaci cen, kde vydává cenová rozhodnutí, kterými stanovuje výši regulovaných složek energií, čímž ovlivňuje výslednou cenu pro konečného spotřebitele.⁸³ Výsledná cena energie pro spotřebitele se tak skládá ze dvou složek, a to ze složky regulované a neregulované, kdy stanovení výše neregulované složky je v rukou dodavatele.⁸⁴ S výslednou cenou pak nepřímo souvisí i problematika neoprávněného odběru, kdy jejím zvýšením roste riziko, že se zvýší počet případů tohoto protiprávního jednání, neboť spotřebitelé nemusí mít dostatek financí na úhradu dodávek energií. ERÚ cenovými rozhodnutími také stanovuje hodnotu energií z hlediska náhrady škody za neoprávněné odběry v situaci, kdy nelze zjistit skutečnou škodu a je tak nutné postupovat dle výše zmíněných prováděcích právních předpisů.

Výše uvedené je tedy možné uzavřít tak, že ERÚ svou působností určitým způsobem zasahuje i do problematiky sporů o náhradu škody za neoprávněné odběry energií, byť není přímo oprávněn tyto spory rozhodovat. Činnost ERÚ je totiž nezpochybnitelným determinantem uvedených sporů v rámci jejich kvantitativní stránky, spočívající právě v určování výše škody na základě prováděcích právních předpisů. Zajímavou otázkou de lege ferenda pak představuje možnost přesunutí pravomoci rozhodovat uvedené spory o náhradu škody za neoprávněné odběry přímo do působnosti ERÚ. Nutno podotknout, že se mi nepodařilo dohledat zdroje, který by takový budoucí vývoj naznačovaly. V případě, kdy by se však zákonodárce k takovému kroku odhodlal, tak by se dle mého názoru jednalo o zcela nesprávné řešení a to zejména kvůli uvedené působnosti tohoto úřadu v oblasti určování kvantitativní stránky výše škody, kdy prováděcí právní úprava vychází právě z cenových rozhodnutí tohoto úřadu, čímž by se zvýšilo i riziko libovůle v podobě nerespektování judikaturou vymezených limitů při aplikaci prováděcích právních předpisů. Stejně významný problém by pak dle mého názoru představoval případný konflikt s působností ERÚ ve věci

⁸² § 17 odst. 7 písm. q) EZ

⁸³ Tato pravomoc je zakotvena v § 17 odst. 6 písm. d) EZ

⁸⁴ ENERGETICKÝ REGULAČNÍ ÚŘAD. *O úřadu* [online]. eru.cz, [cit. 17. Listopad 2020]. Dostupné na <<https://www.eru.cz/cs/o-uradu>>.

spolupráce s občanskými sdruženími a právníckými osobami založenými za účelem ochrany práv spotřebitelů, kdy jedním z předpokladů správného a spravedlivého rozhodnutí a celkově i zaručení práva na spravedlivý proces je hodnotová neutralita rozhodovacího subjektu, která by byla v tomto případě dle mého názoru narušena.

2.3. Otázka pravomoci rozhodců ve sporech o náhradu škody za neoprávněný odběr energií

Zúžená civilní pravomoc⁸⁵ byla analyzována ve vztahu k ERÚ s negativním závěrem. Kromě zákonem odňaté pravomoci civilních soudů v soukromoprávních věcech může k jejímu zúžení dojít také na základě rozhodčí doložky, nebo smlouvy ve prospěch rozhodců dle ZRŘ. V daném případě jde však o specifický případ vyloučení pravomoci, neboť v situaci, kdy je navzdory platně sjednané rozhodčí smlouvě podána žaloba k civilnímu soudu a účastníci zároveň nenamítnou, že věc by měla být projednána v rámci rozhodčího řízení, tak pravomoc soudu zůstává zachována a soud může ve věci rozhodnout.⁸⁶ Uvedeným způsobem pak nelze vyloučit civilní pravomoc soudů v každé soukromoprávní věci. Otázka přípustnosti rozhodčího řízení v určité věci se pak nazývá arbitrabilita sporů⁸⁷ a při jejím řešení je nutné posuzovat daný případ z hlediska jeho předmětu. Je tak otázkou, zda je přípustná právě ve věci náhrady škody za neoprávněné odběry energií.

2.3.1. Arbitrabilita sporů o náhradu škody za neoprávněné odběry energií

Arbitrabilita sporů je zakotvena v § 2 ZRŘ. Zákonodárce pro vymezení přípustnosti rozhodčího řízení zvolil zejména pozitivní vymezení, které doplnil několika negativními podmínkami. Podmínky arbitrability sporu lze vymežit následujícím způsobem:

1. spor ze soukromého práva,
2. předmět sporu musí mít majetkový charakter a k jeho řešení je jinak příslušný soud, nebo i jiný orgán, pokud tak stanoví zvláštní právní předpis
3. strany mají možnost o předmětu sporu uzavřít smír
4. nesmí se jednat o tzv. spotřebitelský spor a

⁸⁵ ZOULÍK, František. In WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní: Vysokoškolská učebnice*. 6. vydání Praha: Linde, 2011, s. 92-93.

⁸⁶ HROMADA, Miroslav. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 13.

⁸⁷ HORÁK, Jan. Objektivní arbitrabilita – možnosti rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, 2018, č. 9, s. 23.

5. nesmí se jednat o spor vzniklý v souvislosti s výkonem rozhodnutí, nebo spory incidenčních v rámci insolvenčního řízení.⁸⁸

Ad. 1) Za soukromoprávní spor zákon považuje situace, které by byly jinak projednávány v rámci civilního soudního řízení.⁸⁹ V rámci tohoto řízení pak soudy nalézají právo a to buď v režimu řízení sporného, nebo v řízení nesporném, které tvoří párovou kategorii.⁹⁰ Rozlišování sporného a nesporného řízení však představuje složitou problematiku, neboť doposud nebylo vymezeno jednotné diferenciační kritérium, byť proběhlo již několik doktrinálních pokusů.⁹¹ V případě sporů o náhradu škody se nepochybně jedná o řízení směřující k vyřešení sporu mezi stranami, neboť je zde strana poškozeného, požadující náhradu za újmu na majetku, kterou utrpěl na svém jmění a naproti tomu stojí strana škůdce, který bude z logiky věci takový nárok popírat. Předmětem se také nejedná o řízení, které by bylo vymezeno v rámci výčtu § 2 ZŘS a jedná se tak o spor projednáváný dle části třetí OSŘ. Na základě výše uvedeného tedy konstatuji, že je první podmínka arbitrability splněna.

Ad. 2) Majetkový charakter sporu je dán v situaci, kdy jsou jeho předmětem majetková práva. Obsah pojmu majetkových práv však není zákonem definován a je proto nutné vycházet zejména ze závěrů judikatorních a doktrinálních.⁹² Za nejvhodnější z více možných definic považuji tu, která shrnuje, že jde: „o všechny spory, které se svým předmětem přímo odrážejí v majetkové sféře stran a týkají se subjektivních práv, s nimiž mohou účastníci disponovat“⁹³. Typickým kritériem zde bude ocenitelnost předmětu v penězích.⁹⁴ Majetkový charakter sporu o náhradu škody za neoprávněné odběry energií spatřuji v několika aspektech. Prvně jde o spor, jehož předmětem je majetkové plnění. Tento závěr podporuje, že náhrada škody za neoprávněné odběry energií má relutární charakter, kdy předmětem sporu je přímo peněžité plnění.⁹⁵ Dalším aspektem je vznik tohoto nároku, ke kterému došlo v důsledku zásahu do majetkových práv poškozeného, respektive ve snížení

⁸⁸ MAISNER, Martin. In OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 9.

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ ŠÍNOVÁ, Renáta. In SVOBODA, Karel a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 4.

⁹¹ ŠÍNOVÁ, Renáta. In ŠÍNOVÁ, Renáta, KŘIVÁČKOVÁ, Petrov a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 1.

⁹² MAISNER, Martin. In OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 9.

⁹³ POLEDNE, Petr. In DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 706.

⁹⁴ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 114.

⁹⁵ § 51 odst. 3 EZ

jeho majetku o hodnotu energií, které byly neoprávněně odebrány, jedná se tedy o věc mající dopad do majetkové sféry účastníků. Zároveň je splněna i druhá podmínka, neboť k řízení je jinak příslušný soud.

Ad. 3) Možnost uzavření smíru je upravena v § 99 odst. 1 OSŘ. Je vázána pouze na to, zda to připouští povaha věci, což jsou obecně případy, kdy hmotné právo nevyklučuje možnost účastníků řízení upravit obsah právního vztahu dispozitivními úkony.⁹⁶ Úprava neoprávněného odběru energií je sice kogentního charakteru a zákon je výslovně zakazuje, je však třeba odlišovat úpravu protiprávního jednání, které neoprávněný odběr představuje a majetkové právo z něj vyplývající. EZ pak totiž výslovně umožňuje dohodu stran takového sporu ohledně výše škody způsobené neoprávněným odběrem.⁹⁷ Z uvedeného pak i vyplývá možnost uzavření soudního smíru stranami sporu, neboť mohou disponovat jeho předmětem.⁹⁸

Ad. 4) Spotřebitelským charakterem tohoto typu sporů se zabýval Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 27 srpna 2014, sp. zn. 25 Cdo 2376/2014. V předmětném řízení šlo o přípustnost dovolání ve sporu o náhradu škody, nepřevyšující částku 50 000,- Kč, která byla způsobena neoprávněným odběrem elektřiny. Nejvyšší soud se tak musel zabývat otázkou, zda se nejedná o vztah ze spotřebitelské smlouvy, protože jinak by byl dán důvod nepřípustnosti dovolání⁹⁹ a musel by jej odmítnout¹⁰⁰. Nejvyšší soud konstatoval, že se nejedná o vztah ze spotřebitelské smlouvy, navzdory tomu, že byla uzavřena smlouva o dodávce energie, jejímiž stranami byl na straně jedné podnikatel v energetice a na straně druhé osoba, která neodebírala energie v rámci podnikatelské činnosti, či k jejímu zajištění a to proto, že právním důvodem vzniku nároku na náhradu škody za neoprávněné odběry energií není tato smlouva, ale samotný zákon, respektive samotné porušení zákazu neoprávněného odběru. Dle mého názoru, jsou závěry Nejvyššího soudu v této věci správné a pro doplnění uvádím, že ne ke všem druhům neoprávněného odběru dochází za současné existence smlouvy o dodávkách energie¹⁰¹, tudíž by ani nebylo správné učinit obecný závěr, že se jedná o spotřebitelský vztah. Zároveň nelze na charakter spotřebitelských sporů usuzovat jen na základě rozdílné ekonomické síly zúčastněných subjektů, či na tom, že

⁹⁶ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 123.

⁹⁷ 51 odst. 3, § 74 odst. 7, § 89 odst. 4 EZ

⁹⁸ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 124.

⁹⁹ § 238 odst. 1 písm. c) OSŘ

¹⁰⁰ § 243c odst. 1 OSŘ

¹⁰¹ Například § 51 odst. 1 písm. d) EZ

poškozený je podnikatelem¹⁰², protože náhrada škody za neoprávněné odběry energií je typickým závazkem z deliktu a postavení podnikatele, či vyšší ekonomická síla poškozeného zde nemají vliv na formování obsahu právního vztahu.

Ad. 5) Nejedná se ani o spory vzniklé v souvislosti s výkonem rozhodnutí. Obecně ani nelze učinit závěr, že se jedná o spory incidenční, byť mohou nastat situace, kdy bude insolvenční správce žalovat neoprávněného odběratele a domáhat se nároku na náhradě škody způsobené na majetku dlužníka. Existují totiž dvě podmínky, které musí být naplněny, aby se jednalo o incidenční spory, zaprvé se musí jednat o spory vyvolané v insolvenčním řízení, tato podmínka je teoreticky splněna, zadruhé musí být tyto spory projednávány v takovém řízení. V tomto případě se však nejedná o incidenční spor, ačkoli úmyslem insolvenčního správce je, v takovém případě získat prostředky do majetkové podstaty, ale řízení o tomto nároku probíhá samostatně dle části třetí OSŘ a to navzdory souběžně běžícího insolvenčního řízení, ustanovení o incidenčních sporech tak nelze aplikovat.¹⁰³

Na základě výše uvedeného, lze tedy konstatovat, že obecné předpoklady arbitrability ve věci náhrady škody za neoprávněné odběry energií jsou naplněny, zároveň EZ tuto možnost výslovně nevylučuje. Arbitrabilitu sporů závazků z deliktů, respektive náhrady škody a bezdůvodného obohacení, podporují i závěry doktríny.¹⁰⁴ Je samozřejmě možné konstatovat, že spory o náhradu škody za neoprávněné odběry energií jsou svou povahou specifické od obecné úpravy a to jak z hlediska určování výše náhrady, tak prokazování neoprávněného odběru, ale to samo o sobě nemůže vyloučit možnost stran, řešit svůj spor prostřednictvím rozhodčího řízení.

2.3.2. Způsob sjednávání rozhodčí pravomoci

Otázkou však zůstává samotná realizace rozhodčího řízení, tedy uzavírání rozhodčích smluv. V rámci rozhodčích smluv totiž rozeznává právní úprava rozhodčí smlouvu a rozhodčí doložku.¹⁰⁵ Diferenciačním kritériem je zde časový aspekt uzavření dohody ve vztahu k existenci sporu. Rozhodčí smlouva je uzavřena v okamžiku, kdy již vznikl spor mezi stranami, zatímco rozhodčí doložka se uzavírá před vznikem sporu a je uzavírána v souvislosti s určitou smlouvou, nebo jiným právním vztahem pro spory z nich

¹⁰² § 420 – 421 OZ

¹⁰³ HÁSOVÁ, Jiřina. MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s.105 - 108.

¹⁰⁴ HORÁK, Jan. Objektivní arbitrabilita – možnosti rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, 2018, č. 9, s. 25.

¹⁰⁵ § 2 odst. 3 ZRR

vyplývající.¹⁰⁶ V rámci sporu o náhradu škody za neoprávněné odběry energií je dle mého názoru možné uzavřít rozhodčí smlouvu v situaci, kdy již mělo dojít k neoprávněnému odběru a není tak pochybnost o tom, k jakému sporu se taková smlouva vztahuje.

Obecný závěr o možnosti uzavření rozhodčí doložky v uvedených sporech však považuji za problematičtější, neboť ZRR připouští uzavření rozhodčí doložky ohledně: „*všech sporů, které by v budoucnu vznikly z určitého právního vztahu nebo z vymezeného okruhu právních vztahů*“¹⁰⁷. Doktrína si pak vykládá citované ustanovení tím způsobem, že uzavření rozhodčí doložky připouští pro spory vyplývající z konkrétní smlouvy.¹⁰⁸ V úvahu pak připadá jako součást smlouvy o dodávkách energií, problematičtější se však prima facie jeví naplnění předpokladu souvislosti s touto smlouvou, neboť, jak již bylo vymezeno výše, v případě nároku o náhradu škody za neoprávněné odběry energií se nejedná o právní vztah vznikající ze smlouvy, ale ze zákona. Dle mého názoru je úprava rozhodčích doložek koncipována uvedeným způsobem, z důvodu aby byl naplněn požadavek určitosti právního jednání, respektive aby bylo jasně vymezeno, na který okruh právních vztahů dopadá, to ovšem neznamená, že právním titulem sporu pak musí být samotná smlouva. Dle mého názoru se jedná právě jen o požadavek určité souvislosti, která je v tomto případě nepochybně dána. Uvedený předpoklad by byl dle mého názoru v případě ujednání rozhodčí doložky v rámci smluv o dodávkách energií naplněn, pokud by byla formulována dostatečně konkrétním způsobem. Takto koncipována rozhodčí doložka však pokrývá jen určitou část sporů o neoprávněné odběry energií, nedopadá tak například na případy sousedského neoprávněného odběru.¹⁰⁹ Výše uvedené je tedy možné shrnout tak, že uzavření rozhodčí doložky je přípustné, ale pouze v případě některých druhů neoprávněného odběru energie.

Možnost uzavření rozhodčí smlouvy pro strany sporu je nepochybně výhodné v situaci, kdy škůdce nesouhlasí s nárokem poškozeného na náhradu škody a odmítá jej uznat, popřípadě se dohodnout, ale zároveň se ani jedna ze stran nechce soudit, ať už z důvodů nákladů řízení, délky řízení, či z pouhé bázně ze soudu, jako státního orgánu. V rámci rozhodčího řízení pak tedy obě strany mohou řešení předložit nezávislému rozhodci, aby je rozsoudil a rozhodl, na čí straně je právo. Možnost rozhodčího řízení ve věci náhrady škody za neoprávněné odběry energií považuji jako pozitivní.

¹⁰⁶ MAISNER, Martin. In OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, s. 11.

¹⁰⁷ § 2 odst. 3 písm. b) ZRR

¹⁰⁸ BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 140.

¹⁰⁹ K jednotlivým druhům neoprávněného odběru odkazují na kapitolu 3.

3. Zjištění neoprávněného odběru energií a jeho dokazování v civilním soudním řízení

Existují různé druhy, respektive typy neoprávněných odběrů, byť doktrína výslovně rozlišuje jen technicky a netechnicky realizované neoprávněné odběry energie. Dle mého názoru lze neoprávněné odběry energií rozlišovat i dle zúčastněných subjektů vyplývající z konkrétní podoby neoprávněného odběru. Spory o neoprávněné odběry energií pak zahrnují nejen situace, kdy se osoba jako „černý odběratel“ napojí na distribuční soustavu, popřípadě neplní povinnosti ze smlouvy o dodávkách energií¹¹⁰, ale i případy „sousedského neoprávněného odběru“. Kategorií sousedského neoprávněného odběru energií pak označují situace, kdy se soused napojí na odběrné zařízení jiného zákazníka a protiprávně odebírá energii mu dodávanou, za kterou tento poškozený (zákazník) platí účty, ale i situace, kdy se soused v rámci odběrného místa zákazníka napojí na část distribuční sítě provozovatele, kterou prochází neměřená elektřina, v takovém případě je prvotním poškozeným zpravidla provozovatel příslušné distribuční sítě. Osoba poškozeného, ale i škůdce se tak v případě sousedského neoprávněného odběru může lišit, což je ostatně blíže rozebráno v podkapitole 4.2.3. Limity dokazování uvedené v této kapitole se však uplatňují obecně.

3.1. Zjištění neoprávněného odběru

Uplatnění nároku na náhradu škody za neoprávněné odběry energií logicky předchází jeho zjištění osobou poškozeného. K podezření, že byla naplněna skutková podstata hypotézy právní normy zakazující neoprávněný odběr energie, dochází zpravidla na základě hodnocení výsledků měření provozovatelem distribuční soustavy, nebo v důsledku udání jiných osob.¹¹¹ V případě neoprávněného odběru při opakovaném neplnění smluvních platebních povinností je to pak úplně jednoduché, neboť stačí zkontrolovat, zda navzdory učiněné výzvě nebyla platba opakovaně zaplacená.¹¹² Samotný proces zjišťování neoprávněného odběru energie však není doposud legislativně upraven a faktický postup je tak na provozovateli příslušné distribuční sítě. Důvodem toho je nejspíše předpoklad zákonodárce, že právě provozovatel příslušné distribuční sítě, má dostatečné vybavení, schopnosti a znalosti, které jsou ke zjištění a prokázání neoprávněného odběru energie zapotřebí.¹¹³ O samotném postupu při zjišťování

¹¹⁰ Konkrétní podoba neoprávněného odběru pak samozřejmě závisí na konkrétních skutkových okolnostech.

¹¹¹ KADEČKA, Stanislav. Neoprávněné odběry elektřiny (jako jeden z aktuálních problémů energetické legislativy). *Právní rozhledy*, 2010, roč. 2010, č. 17, s. 613-614.

¹¹² § 51 odst. 1 písm. b), § 74 odst. 1 písm. b), § 89 odst. 1 písm. b) EZ

¹¹³ KADEČKA, Stanislav. Neoprávněné odběry elektřiny (jako jeden z aktuálních problémů energetické legislativy). *Právní rozhledy*, 2010, roč. 2010, č. 17, s. 613-614.

neoprávněného odběru energie však není dostupných mnoho informací, neboť provozovatelé si je důkladně chrání a zpravidla neposkytují detaily širší veřejnosti. Důvodem tohoto postupu je jistě obava, aby černí odběratelé nebyli schopni podniknout příslušná opatření, která by odhalení neoprávněného odběru zabránili.¹¹⁴ Je však možné vyslovit hypotézu, zda by zveřejnění „schopností“ monitoringu neoprávněných odběrů, nemělo právě opačný efekt, kdy by černé odběratele vědomí o schopnosti odhalovat neoprávněné odběry právě dostatečně preventivně neodradilo. Ověření této hypotézy je však již spíše podkladem pro axiologickou disciplínu a tato práce jí ponechává nezodpovězenou. Absenci zákonné úpravy postupu při zjišťování neoprávněných odběrů považují za legislativní nedostatek, který častokrát vedl k více než spornému postupu provozovatelů distribučních sítí.¹¹⁵ Specifický případ pak představuje odhalení sousedského neoprávněného odběru energií v případě, kdy škůdce čerpá energii z odběrného zařízení jiného zákazníka, zatímco tento zákazník paraelně platí účty za její dodávky. V případě kdy dochází k takovému podezření, doporučuje se vypnutí všech spotřebičů v domácnosti zákazníka a po jistou dobu sledování změn na elektroměru.¹¹⁶

Po zjištění neoprávněného odběru pak mají strany buď možnost uzavřít dohodu o povinnosti škůdce k náhradě škody způsobené neoprávněným odběrem v určité výši, případně uzavřít rozhodčí smlouvu, nebo pokud se vůbec nedohodnou, tak má škůdce právo podat žalobu k místně a věcně příslušnému civilnímu soudu, mělo by se však jednat o poslední možný krok.

3.2. Dokazování ve věci náhrady škody za neoprávněné odběry energií v civilním soudním řízení

Dokazování je proces ověřující pravdivost, či nepravdivost tvrzení uvedených během řízení.¹¹⁷ Jedná se o imanentní součást zjišťování skutkového stavu v rámci soudního řízení.

¹¹⁴ ŘEŽŇÁKOVÁ, Lada. *Elektrinu kradou lidé za desítky milionů ročně, vynalézavost je bezbřehá* [online]. idnes.cz, 31. července 2020 [cit. 9. prosinec 2020] Dostupné na <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/elektrina-distributori-eon-cez-pre-kradez-policie-cr-milionove-skody-cesko.A200721_131156_domaci_lre>.

¹¹⁵ Jasným příkladem nesprávného postupu byla veřejně známá a značně kontroverzní „komanda“ společnosti ČEZ. Jednalo se o příslušníky odboru netechnických ztrát společnosti ČEZ, zkráceně NTZ. Tato komanda se právě zabývala problematikou neoprávněných odběrů, konkrétně jejich odhalováním, načež velice často přistupovala k více než nestandardním postupům. SYROVÁTKA, Tomáš. *VIDEO: Komando ČEZ vyjždělo na kontroly s majáčkem, pistolí a nožem* [online]. idnes.cz, 5. února 2010 [cit. 9. prosinec 2020] Dostupné na <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/video-komando-cez-vyjizdela-na-kontroly-s-majackem-pistoli-a-nozem.A100205_104042_domaci_cen>.

¹¹⁶ HAMALČÍKOVÁ, Kamila. *Neplatíte elektrinu za zloděje: Jak zjistit černý odběr elektrické energie?* [online]. elektrina.cz, 19 srpna 2020 [cit. 9. prosinec 2020] Dostupné na <<https://www.elektrina.cz/jak-zjistit-cerny-odber-elektriny>>.

¹¹⁷ SVOBODA, Karel. In SVOBODA, Karel a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 243.

Právě pravdivé a správné zjištění skutkového stavu je důležitým předpokladem pro vydání věcně správného a v co v nejširší možné míře spravedlivého rozhodnutí.¹¹⁸ Spor o náhradu škody za neoprávněné odběry energií představuje svým charakterem řízení sporné, od čehož se odvíjí pravidla upravující proces zjišťování skutkového stavu, která stanoví část třetí OSŘ.

3.2.1. Břemeno tvrzení a důkazní

Civilní řízení sporné je založeno na zásadě projednací, tedy odpovědnost za zjištění a prokázání skutkového stavu mají právě účastníci daného řízení. Tato odpovědnost vyplývá přímo z OSŘ, konkrétně se jedná o § 101 a § 120.¹¹⁹ Jsou to tedy účastníci, kdo za účelem zjištění skutkového stavu tvrdí určité skutečnosti a navrhují důkazy k jejich prokázání. Nejsou-li toho schopni, nastupují s tím související negativní následky v takovém soudním řízení v podobě neunesení břemene tvrzení nebo důkazního břemene.¹²⁰ Tato problematika je významná právě u zjišťování naplnění skutkové podstaty neoprávněného odběru, je nutné tedy primárně uvést její obecné předpoklady.

U břemena tvrzení zejména rozlišujeme, zda se jedná o břemeno objektivní, subjektivní, abstraktní a konkrétní.¹²¹ V rámci této práce bude ovšem rozebíráno pouze subjektivní a objektivní důkazní břemeno a to jak obecně, tak ve věci nároku na náhradu škody za neoprávněné odběry energií.¹²² Subjektivní břemeno tvrzení spočívá v tom, jaká skutková tvrzení musí strana během řízení uvést, aby nebylo rozhodnuto v její neprospěch. Ohledně subjektivního břemene tvrzení platí, že strana má tvrdit skutečnosti pro ni příznivé.¹²³ Jinými slovy poskytuje vodítko, které skutečnosti musí strana tvrdit, aby měla ve věci úspěch. Tyto okolnosti vyplývají jednak z procesního postavení strany, tj. zda jde o osobu žalující, či žalovanou a z předpokladů právní normy zakládající žalovaný nárok. Smysl objektivního břemene tvrzení spočívá v tom, jak má soud postupovat, pokud nejsou tvrzeny rozhodné skutkové okolnosti, případně nejsou tvrzeny s dostatečnou podrobností. To znamená, že určuje, v čí neprospěch soud rozhodne v případě absence konkrétních

¹¹⁸ LAVICKÝ, Petr. *Důkazní břemeno v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2017, s. 13.

¹¹⁹ KRIVÁČKOVÁ, Jana. In SVOBODA, Karel a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 31.

¹²⁰ SVOBODA, Karel. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 422.

¹²¹ LAVICKÝ, Petr. *Důkazní břemeno v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2017, s. 76.

¹²² Důvodem pro rozebrání pouze objektivního a subjektivního břemena tvrzení je to, že dle mého názoru mají největší praktický dopad z hlediska procesu dokazování a obecně zjišťování skutkového stavu, zatímco rozlišování abstraktního a konkrétního břemene tvrzení má dle mého názoru význam spíše doktrinální. Uvedené je pak i důvodem, proč stejně postupují v případě břemena důkazní.

¹²³ LAVICKÝ, Petr. *Důkazní břemeno v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2017, s. 126.

skutkových tvrzení. Ohledně objektivního důkazního břemene platí, že tíží každou ze stran ohledně skutečností odpovídající znakům právní normy pro ni příznivou.¹²⁴

Co se týče břemena důkazního, platí stejně jako u břemene tvrzení, že se rozlišuje na objektivní, subjektivní, abstraktní a konkrétní, ovšem stejně jako u břemene tvrzení se budeme zabývat jen objektivní a subjektivní podobou důkazního břemene. Objektivní důkazní břemeno je prostředkem soudu k překlenutí stavu non-liquet, tedy situace, kdy některý z předpokladů rozhodné právní normy zůstal neobjasněn.¹²⁵ Objektivní břemeno důkazní tedy vyjadřuje, v čí neprospěch má soud rozhodnout, pokud taková situace nastane.¹²⁶ V čí neprospěch bude rozhodnuto, záleží na tom, zda je v případě neunesení důkazního břemene ohledně určitého znaku právní normy stanovena pozitivní, či negativní fikce existence daného znaku skutkové podstaty.¹²⁷ V případě, kdy neexistuje právní norma, která by takovou fikci upravovala, uplatní se základní pravidlo: „*Zůstane-li neobjasněn znak skutkové podstaty právní normy zakládající právo, rozhodne soud, tak jakoby tento znak nebyl naplněn*“¹²⁸. Naproti tomu funkce subjektivního břemene důkazního je vlastně obdobná jako u subjektivního břemene tvrzení, spočívá v tom, že vyjadřuje, jaká ze stran musí navrhnout důkaz k prokázání určité skutečnosti. Subjektivní břemeno důkazní vychází z výsledků objektivního důkazního břemene.¹²⁹ Z uvedeného vyplývá, že strana má navrhnout důkazy ohledně skutečností podle pro ni příznivé právní normy a v jejíž neprospěch by bylo bývalo rozhodnuto v případě, kdy by se jí takové skutečnosti nepodařilo prokázat.

Lze tedy učinit syntézu, že poškozený je povinen prokazovat předpoklady zakládající jeho nárok na náhradu škody za neoprávněné odběry energií. Těmto jednotlivým aspektům se práce věnuje dále.

3.2.2. Předpoklady nároku na náhradu škody za neoprávněné odběry energií

Jak bylo již zmíněno náhrada škody za neoprávněné odběry energií dle EZ je značně specifická a odlišná od obecné úpravy náhrady škody stanovené v OZ, což platí zejména o zákonných předpokladech tohoto nároku. Odlišnosti vyplývají zejména z objektivního charakteru odpovědnosti za neoprávněný odběr energií, kdy předpokladem nároku není

¹²⁴ LAVICKÝ, Petr. *Důkazní břemeno v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2017, s. 78.

¹²⁵ Rozhodnou právní normou mám na mysli normu, která žalovaný nárok buď zakládá anebo vyvrací.

¹²⁶ LAVICKÝ, Petr. *Důkazní břemeno v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2017, s. 43, 44.

¹²⁷ Tamtéž, s. 146.

¹²⁸ Tamtéž, s. 147.

¹²⁹ Tamtéž, s. 51.

zavinění škůdce. Předpoklady nároku na náhradu škody za neoprávněné odběry energií vyplývají přímo z ustanovení § 51, § 74, § 89 EZ a jedná se o tyto okolnosti:

1. Majetková škoda
2. Neoprávněný odběr energie
3. Příčinná souvislost mezi škodou a neoprávněným odběrem energie

Ad. 1) Škodou, předpokládanou ustanoveními zakotvující nárok na náhradu škody za neoprávněné odběry energií, se myslí čistě újma majetková tj. škoda na jmění ve smyslu § 2894 odst. 1 OZ. Majetková škoda může spočívat buď ve zvýšení pasiv, nebo snížení aktiv. V tomto případě se jedná o snížení aktiv, neboť energie jsou předmětem vlastnického práva provozovatele energetické soustavy, popřípadě dodavatele¹³⁰ a tato aktiva jsou škůdcem odebírána, aniž by bylo poskytnuto adekvátní protiplnění.

Snížení aktiv je nesmírně důležitý předpoklad výše zmíněného nároku, neboť dle názorů doktríny mohou nastat případy, kdy sice nastane situace vymezená ve skutkové podstatě neoprávněného odběru energie, ale nevzniká škoda. Takové situace pak mají spočívat v tom, že je sice naplněna skutková podstata neoprávněného odběru energie, ale energie není odebírána. Poškozenému pak logicky nevzniká nárok na její náhradu. V případě, kdy by i tak požadoval náhradu škody, navzdory tomu, že nedošlo k jejímu vzniku a bylo-li by na základě toho poskytnuto domnělým škůdcem finanční plnění k její náhradě, jednalo by se o bezdůvodné obohacení ve smyslu § 2991 a násl. OZ.

Ad. 2) S odkazem na předchozí část práce pak lze shrnout, že ke splnění předpokladu existence neoprávněného odběru energie musí být dáno protiprávní jednání škůdce, vykazující znaky stanovené zákonem, kdy předmětem útoku je věc v právním smyslu, a to energie dle EZ.

Ad. 3) Jedná se o základní předpoklad nároku spočívající v tom, že mezi neoprávněným odběrem a způsobenou škodou existuje kauzální vztah, jinými slovy, že škoda byla způsobena právě neoprávněným odběrem energie. Pro určení, zda je neoprávněný odběr v příčinné souvislosti se vznikem škody využijeme zejména pravidlo *conditio sine qua non*. Podstatou tohoto pravidla je to, že událost je v příčinné souvislosti s následkem, tedy není možné si ji odmyslet, aniž by odpadl i následek.¹³¹ Jinými slovy v případě, kdy nebude možné

¹³⁰ Záleží, která skutková podstata neoprávněného odběru je naplňována.

¹³¹ MELZER, Filip. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894 – 3081*. Praha: Leges, 2018, s. 180.

odmyslet neoprávněný odběr energie, aniž by odpadla i škoda, tak bude předpoklad příčinné souvislosti naplněn.

3.2.3. Subjekty odpovědnostního vztahu náhrady škody za neoprávněné odběry energií

V rámci odpovědnostního vztahu rozeznáváme osobu škůdce a osobu poškozeného. Osobou škůdce je pak nepochybně osoba, která neoprávněně odebírala, popřípadě odebírá energii.¹³² Identifikace takové osoby v praxi však není vůbec jednoduchá, což vyplývá i ze skutkových případů posuzovaných judikaturou Nejvyššího soudu, ze které vyplývá, že k nároku na náhradu škody za neoprávněné odběry energií je třeba dostatečně podložený závěr o osobě škůdce.¹³³ Základním kritériem je posouzení, kdo je osobou odpovědnou za neoprávněný odběr energie je, v čí prospěch byla energie neoprávněně odebrána a spotřebována.

Zaprvé půjde o osobu, která energii skutečně odebrala a použila, ale určení takové osoby není vždy jednoznačné. Zadruhé ve složitějších případech, kdy tato osoba není zřejmá, tak může být dle Nejvyššího soudu za škůdce považována i osoba, kterou s místem, kde došlo k neoprávněnému odběru, pojí relevantní vztah, a to jak faktický, obligační, nebo věcný.¹³⁴ Dle mého názoru by měl mít poškozený ve složitějších případech možnost uplatnit svůj nárok zejména vůči smluvnímu odběrateli energií, a to v případě, kdy k odběrnému místu byla uzavřena smlouva o dodávkách energií a poté po majiteli nemovité věci, zpravidla stavby jako její součásti, kde se nachází odběrné místo. Nemělo by být jeho povinností přesně zjišťovat, kdo energii neoprávněně odebral a využil. Takový požadavek by prakticky vedl k nemožnosti prosazení nároku poškozeného v podobě absence možnosti unést břemeno tvrzení, natož důkazní, a byl by zcela v rozporu s úmyslem zákonodárce, který se právě zakotvením objektivní odpovědnosti za neoprávněné odběry energií pokusil postavení poškozeného posílit. Poškozený totiž nemá prostředky jak zjistit, kdo v odběrném místě skutečně žije, popřípadě, kdo energie v konkrétní dobu skutečně odebíral, a to zejména v situaci, kdy majitel, popřípadě smluvní odběratel odmítá poskytnout součinnost. Majitel, popřípadě smluvní odběratel by pak měl mít možnost tvrdit a prokazovat, že neoprávněným odběratelem je někdo jiný, ale břemeno tvrzení a důkazní ohledně této skutečnosti by mělo zatěžovat jeho a nikoli poškozeného.

¹³² ZDVIHAL, Zdeněk. In ZDVIHAL, Zdeněk a kol. *Energetický zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 925.

¹³³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna. 2017, sp. zn. 25 Cdo 1803/2017

¹³⁴ Tamtéž.

Na druhé straně odpovědnostního vztahu stojí osoba poškozeného neoprávněným odběrem. Osoba poškozeného se liší v závislosti na tom, jaká skutková podstata neoprávněného odběru energie byla naplněna. Ve většině případů se však bude jednat o provozovatele příslušné distribuční soustavy.¹³⁵ Jsou však situace, kdy bude osobou poškozenou dodavatel energie, bude tomu například u odběru energie při opakovaném neplnění smluvených platebních povinností.¹³⁶ Vyloučena není ani situace, kdy bude poškozených více, takovým případem bude situace, kdy v rámci jednoho odběrného místa dojde k naplnění jedné a více skutkových podstat neoprávněného odběru energie.¹³⁷ V případném sporu o náhradu škody za neoprávněné odběry energií musí i osoba žalobce prokázat, že je osobou oprávněnou požadovat náhradu škody, tzn., že se jedná o osobu poškozeného a ohledně této skutečnosti nese břemeno tvrzení a důkazní.¹³⁸

Zajímavou problematiku pak z hlediska správného určení osoby poškozeného a škůdce představují případy sousedského neoprávněného odběru, konkrétně pak situace, kdy se soused v rámci odběrného místa jiného zákazníka připojí na část zařízení provozovatele distribuční sítě, kterou prochází neměřená energie. V takové situaci je v prvotním případě osobou poškozeného provozovatel distribuční sítě. Pokud se však v případném sporu o náhradu škody za neoprávněný odběr energie nepodaří zjistit a prokázat, že osobou škůdce je tento soused, bude pak odpovídat zákazník jako oprávněný ze zřízeného odběrného místa, a bude muset takovou škodu uhradit. Skutečným poškozeným pak bude tento zákazník, který bude moci požadovat náhradu škody, která mu tímto způsobem vznikla po skutečném škůdci, tj. osobě souseda. Bude se tak jednat o specifický případ vícestranného odpovědnostního vztahu.

3.2.4. Právní úprava dokazování neoprávněného odběru energií a její důsledky

Již bylo několikrát zmíněno, že úprava náhrady škody za neoprávněné odběry energií v EZ je značně specifická. Specifičnost spatřuji zejména v objektivním charakteru odpovědnosti za neoprávněný odběr, ale i v právní úpravě náhradního výpočtu výše škody způsobené neoprávněným odběrem v případě, kdy skutečně způsobenou škodu nelze zjistit.¹³⁹

¹³⁵ ŠABATA, Karel. Odpovědnost za škodu za neoprávněný odběr elektrické energie. *Soukromé právo*, 2019, č. 11, s. 29.

¹³⁶ § 51 odst. 1 písm. b) EZ

¹³⁷ ZDVIHAL, Zdeněk. In ZDVIHAL, Zdeněk a kol. *Energetický zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 926.

¹³⁸ Typickým příkladem je situace, kdy se škody domáhá provozovatel příslušné distribuční soustavy. Provozovatel pak musí prokázat, že je držitelem příslušné licence dle § 4 EZ. K tomu blíže: rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. srpna 2017, sp. zn. 25 Cdo 4149/2016.

¹³⁹ Ke způsobu zjišťování výše škody způsobené neoprávněným odběrem podrobněji viz. kapitola 4.

Povahou právní úpravy odpovědnosti za neoprávněné odběry a důsledky z ní vyplývající se ve své judikatuře několikrát zabýval Ústavní soud. Jedním z případů je i nález Ústavního soudu ze dne 20. září. 2006, sp. zn. I. ÚS 202/06. V uvedeném řízení se jednalo o spor o náhradu škody způsobené neoprávněným odběrem, ke kterému mělo dojít zásahem do plomb¹⁴⁰ a vyvrtáním otvoru do spodní části elektroměru. Dle názoru obecných soudů byly naplněny předpoklady skutkové podstaty neoprávněného odběru elektřiny dle tehdy platného a účinného EZ 1994.¹⁴¹ Problém spočíval v tom, že nebylo dostatečně prokázáno, že k poškození elektroměru došlo ve sféře škůdce, protože výpovědi zaměstnanců distributora si značně protirečily a navíc z výpovědí svědků navržených „škůdcem“ vyplynulo, že elektroměr byl pracovníky nejprve odnesen ven, mimo odběrné místo a teprve po tři čtvrtě hodiny byl škůdci předložen zápis k podpisu neoprávněného odběru. Prima facie se tak jedná o značně nevěrohodné prokázání neoprávněného odběru energií. Obecné soudy se dostatečně nezabývaly uvedenými okolnostmi pouze s odůvodněním, že v případě neoprávněného odběru energií se jedná o odpovědnost objektivní, tedy odpovědnost bez ohledu na zavinění. Ústavní soud ve věci vyslovil, že v případě sporu o náhradu škody se jedná o střet dvou vlastnických práv, konkrétně právo dodavatele energie nebýt majetkově poškozen neoprávněným odběrem a na druhé straně právo stěžovatele (zde škůdce) být chráněn proti úbytku majetku, přičemž LZPS výslovně stanovuje rovnost vlastnického práva, jeho obsahu i ochrany.¹⁴² Zákonná právní úprava však dle názoru Ústavního soudu zvýhodňovala dodavatele energie, proto se Ústavní soud rozhodl podrobit tuto úpravu testem proporcionality, neboť se dle něj jednalo o zásah do vlastnického práva stěžovatele.¹⁴³ Kritérium vhodnosti je dle Ústavního soudu naplněno tím, že uvedená úprava má dostatečně odrazovat odběratele od neoprávněného odběru, což směřuje k ochraně veřejného zájmu na stabilitě energetické soustavy. Co se týče naplnění kritéria potřebnosti a přiměřenosti, tak jsou naplněny jen tehdy, pokud prostředky dokazování neoprávněného odběru nejsou voleny a hodnoceny způsobem, že znemožňují možnost práva namítnout, že se nejedná o neoprávněný odběr. Uvedené závěry lze shrnout, že poskytovaná ochrana vlastnického práva jednoho ze subjektů nesmí být v nepoměru k možnostem ochrany, kterou má druhý subjekt.¹⁴⁴

¹⁴⁰ Plomba je pečeť dodavatele energie na příslušném měřicím zařízení, v tomto případě se jednalo o elektroměr.

¹⁴¹ Konkrétně šlo o ustanovení § 22 odst. 1 písm. d) EZ 1994, ve znění od 1. 7. 1998 do 31. 12. 2000

¹⁴² čl. 11 odst. 1 LZPS

¹⁴³ Test proporcionality, tak jak je vymezen Ústavním soudem se skládá ze tří kroků: vhodnost, potřebnost, přiměřenost. V rámci kritéria vhodnosti se potom zkoumá, zda omezení sleduje nějaký legitimní cíl a schopnost jej reálně dosáhnout, kritérium potřebnosti je naplněno pak tehdy, kdy daného cíle nelze dosáhnout jinak a v rámci kritéria poměrování se zkoumá, zda není újma způsobena základnímu právu nepřiměřená.

¹⁴⁴ nález Ústavního soudu ze dne 20. září. 2006, sp. zn. I. ÚS 202/06

Ve výše uvedeném nálezu, z něž vychází ve své navazující judikatuře¹⁴⁵, tak Ústavní soud stanovil jasné limity dokazování neoprávněného odběru energie. Uvedené závěry je nutné aplikovat i na současnou právní úpravu, neboť i ta značnou měrou zvýhodňuje postavení poškozeného, a to jednak pojetím odpovědnosti za neoprávněné odběry jako objektivní, ale i existencí prováděcí právní úpravy stanovující náhradní způsob určování výše škody. K tomu, aby nebyla poskytována ochrana v rozporu s ústavním pořádkem, respektive LZPS zakotvenou rovností ochrany vlastnického práva, musí být kladen zvýšený důraz na řádné a důkladné prokázání neoprávněného odběru energie, o kterém nebudou existovat důvodné pochybnosti. Pro doplnění dodejme, že je to podmíněno i aktivní obranou tvrzeného škůdce, kterou umožňuje a vyžaduje zásada projednací. Poškozený popřípadě jeho zaměstnanci by pak ke zjišťování neoprávněného odběru měli zpravidla přizvat osobu nezúčastněnou a pořídit kamerový záznam, aby pak unesli případné důkazní břemeno v civilním soudním řízení. V případě technicky realizovaného neoprávněného odběru by měl jeden z důkazních prostředků představovat i znalecký posudek, zejména k otázce původu neoprávněného zásahu, neboť v takové situaci nejde jen o problematiku právní, ale i technickou.¹⁴⁶ Obecně však platí, že za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci.¹⁴⁷

3.2.5. Možnosti obrany žalovaného ve sporu o náhradu škody za neoprávněné odběry energií

Z výše uvedeného vyplývá, že možnosti obrany žalovaného škůdce ve sporu o náhradu škody za neoprávněné odběry energií, jsou značně omezené. V případě, kdy žalovaný nesouhlasí s nárokem žalobce, musí napadat naplnění předpokladů podmiňující nárok poškozeného a věrohodnost důkazů předložených k jejich prokázání. Žalovaný také může tvrdit a prokazovat, že osobou škůdce je někdo jiný, respektive že jiná osoba odebrala energie a použila je ve svých spotřebičích, pokud ohledně této skutečnosti unese břemeno důkazní, tak soud žalobu zamítne. Škůdce může napadat i nepřiměřenost výše náhrady škody vypočítané dle prováděcích právních předpisů k EZ.¹⁴⁸

¹⁴⁵ Příkladem lze uvést: nález Ústavního soudu ze dne 1. července. 2008, sp. zn. IV. ÚS 133/08 nebo nález Ústavního soudu ze dne 8. září. 2010, sp. zn. I. ÚS 726/10.

¹⁴⁶ Technicky realizovaným odběrem se označují například situace spjaté se zásahem do měřicího zařízení, nebo odběr bez měřicího zařízení pokud nebyl sjednán, respektive takové, které vyžadují určitý faktický zásah. Nepůjde například o neoprávněný odběr při opakovaném neplnění smluvených platebních povinností, takový odběr spadá do kategorie netechnicky realizovaných odběrů. ZDVIHAL, Zdeněk In. ZDVIHAL, Zdeněk a kol. *Energetický zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 926.

¹⁴⁷ § 125 OSŘ

¹⁴⁸ K tomu blíže v kapitole 4.

3.2.6. Hodnocení důkazů ve sporu o náhradu škody

Proces dokazování je pak završen fází hodnocení důkazů. V civilním soudním řízení sporném se zpravidla uplatní zásada volného hodnocení důkazů zakotvená v OSŘ.¹⁴⁹ Smyslem hodnocení důkazů je pak učinit závěr, zda je tvrzení účastníka pravdivé, či nikoli. Závěr soudu o skutkovém stavu se nemusí zakládat na tom, že rozhodné okolnosti byly prokázány stoprocentně pravdivě a správně (materiální pravda), postačuje, že soud o skutkovém stavu nemá žádné rozumné pochybnosti, tedy určitá míra pravděpodobnosti o existenci rozhodných skutečností, která se blíží praktické jistotě (modifikovaná formální pravda). Zákon a jej vykládající judikatura v některých případech připouští i nižší standard pro učinění závěru o kvalitě prokázání skutkového stavu. Je tomu tak například při určování výše náhrady škody za neoprávněné odběry energií na základě spravedlivého uvážení.¹⁵⁰

Při hodnocení důkazů soudce vychází ze svých vědomostí a životních zkušeností a přihlíží ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, včetně chování účastníků během řízení. V rámci hodnocení důkazů pak rozlišujeme formální a materiální důkazní sílu. V případě, kdy je důkaz vyhodnocen jako přípustný, je mu soudem přiznána formální důkazní síla. Materiální důkazní síla pak spočívá v tom, zda je soudem důkaz vyhodnocen jako pravdivý a významný z hlediska zjištění rozhodných skutečností. Součástí odůvodnění soudního rozhodnutí pak musí být, na základě jakých důkazů činí závěr o skutkovém stavu a jakými úvahy se při jejich hodnocení řídil.¹⁵¹

Na základě skutečností uvedených v této kapitole lze učinit závěr, že specifika dokazování ve sporech o náhradu škody za neoprávněné odběry energií nespočívají v jednotlivých důkazních prostředcích, neboť za důkaz může sloužit vše, co přispěje k objasnění věci. Nejčastěji však půjde o znalecký posudek spočívající v ohledání místa technického zásahu a objektivního popisu, jakým způsobem k zásahu došlo, příp. kým. Proto se práce v rámci této kapitoly soustředila spíše na syntézu ohledně rozložení důkazního břemene v těchto sporech a pravidly dovozenými judikaturou vyrovnávající nerovnost subjektů odpovědnostního vztahu v těchto sporech.

¹⁴⁹ § 132 OSŘ

¹⁵⁰ HROMADA, Miroslav. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 558.

¹⁵¹ Tamtéž., s. 559.

4. Způsob určování výše náhrady škody za neoprávněné odběry energií

Problematika určování výše škody způsobené neoprávněným odběrem energie představuje jednu z nejsložitějších otázek z hlediska nároku na náhradu škody. Souvisí s ní otázka doby trvání neoprávněného odběru, ceny energií a v neposlední řadě i jednotlivých složek škody způsobené neoprávněným odběrem. Existují čtyři způsoby určování výše náhrady škody způsobené neoprávněným odběrem a lze je vymežit následovně:

1. Určování výše náhrady škody na základě skutečných prokazatelně zjištěných údajů
2. Stanovení výše škody na základě smluvně modifikovaného postupu ujednaného mezi subjekty odpovědnostního vztahu
3. Stanovení výše náhrady škody způsobem upraveným prostřednictvím prováděcích právních předpisů k EZ
4. Stanovení výše náhrady škody soudem na základě spravedlivého uvažování

Výše uvedené postupy by měly být aplikovány v uvedeném pořadí, které jako závazné a vzájemně podmíněné upravuje EZ. Pro správné stanovení výše škody je nutné mít dále na zřeteli, že součástí škody způsobené neoprávněným odběrem energie jsou i prokazatelné a nezbytně nutné náklady vynaložené poškozeným na zjišťování neoprávněného odběru.¹⁵² Od náhrady škody zjištěné, resp. stanovené jakýmkoli z výše uvedených způsobů je pak nutné odečíst platby poskytnuté škůdcem za účelem úhrady energií.¹⁵³

4.1. Určování výše náhrady škody na základě skutečných prokazatelně zjištěných údajů

Ze systematického výkladu právní úpravy vyplývá, že jde v daném případě o zákonem preferovaný způsob určování náhrady škody způsobené neoprávněným odběrem energie. Aplikační problém však spočívá v tom, že ve většině případů neoprávněného odběru nebude takové stanovení výše škody možné, neboť půjde o technicky realizované neoprávněné odběry, kdy půjde buď o situaci, kdy je poškozeno měřící zařízení, popřípadě půjde o případ připojení na část zařízení zpravidla distribuční soustavy, kterou prochází neměřená energie a současně bude hrát roli i nemožnost prokázání napojených spotřebičů během neoprávněného odběru. Způsob stanovení výše škody způsobené neoprávněným odběrem energie na základě

¹⁵² § 51 odst. 3, § 74 odst. 7, § 89 odst. 4 EZ

¹⁵³ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. prosince 2011, sp. zn. 33 Cdo 3287/2009

změřených a prokazatelně zjistitelných údajů pak nebude problém u kategorie netechnických neoprávněných odběrů.¹⁵⁴ Příkladem je odběr energie při opakovaném neplnění smluvních platebních povinností, kdy škodu způsobenou neoprávněným odběrem pak představuje výše nesplacených dluhů vyplývající ze smlouvy o dodávkách energií.¹⁵⁵ V daném případě nebudou součástí škody náklady důvodně vynaložené na zjišťování neoprávněného odběru, neboť postačuje jednoduchá kontrola plnění platebních povinností škůdce. Výsledná částka, kterou bude muset škůdce zaplatit, se však může zvýšit o částku připadající na vyrovnání úroků z prodlení vyplývající z včasného nesplnění smluvních platebních povinností.¹⁵⁶ Břemeno tvrzení a důkazní ohledně výše škody v takovém případě nese poškozený. Škůdce zpravidla nemůže napadat nepřiměřenost takto určené náhrady škody, pouze její nesprávnost, popřípadě může tvrdit a prokazovat, že smluvené platební povinnosti splnil.

4.2. Stanovení výše náhrady škody na základě smluvně modifikovaného postupu ujednaného mezi strany

Možnost smluvního odchýlení ohledně zákonem stanoveného způsobu stanovení náhrady škody v případě, kdy ji nelze zjistit na základě prokazatelně zjištěných údajů, je zakotvena přímo EZ.¹⁵⁷ Výše náhrady škody se pak určí na základě písemné dohody uzavřené mezi subjekty odpovědnostního vztahu.¹⁵⁸ Smluvní závazek může být logicky uzavřen až po zjištění neoprávněného odběru. MěŘPI pak zakotvuje i limitace, že výše náhrady sjednaná dle takové dohody nesmí být vyšší než dohoda vypočtená na základě postupu v něm upraveném.¹⁵⁹ Prováděcí právní předpisy k ostatním formám neoprávněného odběru tuto limitaci nestanoví, ačkoli minimálně předchozí právní úprava vztahující se k neoprávněnému odběru elektřiny tak činila. Je tedy otázkou, zda by se tento limit měl vztahovat na všechny formy neoprávněného odběru energie. Dle mého názoru je přijmout kladný závěr, neboť tento limit vychází už ze samotného charakteru právní úpravy EZ a jeho prováděcích právních předpisů v této otázce, která je relativně kogentní a umožňuje odchýlení jen ve prospěch černého odběratele. Tento závěr zakládám skutečnosti, že na straně poškozeného bude ve většině případů provozovatel distribuční sítě jako ekonomicky silnější a odbornější subjekt, který by mohl svého postavení zneužít právě k uzavření pro škůdce ekonomicky nevýhodné

¹⁵⁴ ZDVIHAL, Zdeněk. In ZDVIHAL, Zdeněk a kol. *Energetický zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 926.

¹⁵⁵ § 51 odst. 1 písm. b), § 74 odst. 1 písm. b), § 89 odst. 1 písm. b) EZ

¹⁵⁶ Právní úprava úroků z prodlení se bude řídit OZ, neboť EZ tuto problematiku výslovně neupravuje.

¹⁵⁷ § 51 odst. 3, § 74 odst. 7, § 89 odst. 4 EZ

¹⁵⁸ ZDVIHAL, Zdeněk. In ZDVIHAL, Zdeněk a kol. *Energetický zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 928.

¹⁵⁹ § 9 odst. 11 MěŘPI

dohody. Do charakteru ustanovení se tak promítá zásada ochrany slabší strany. V případě, kdy pak dohoda stran nebude respektovat výše uvedený limit, měla by být výše náhrady škody určena na základě prováděcích právních předpisů.

Související otázku pak představuje možnost vzdání se práva na náhradu škody předem, k jejímuž zodpovězení je nutné vycházet z právní úpravy v OZ, neboť EZ tuto problematiku výslovně neupravuje. OZ pak tuto možnost obecně nevylučuje, až na jednu obecně platnou výjimku, kdy stanoví, že: *„Nepřihlíží se k ujednání, které předem vylučuje nebo omezuje povinnost k náhradě újmy způsobené člověku na jeho přirozených právech, anebo způsobené úmyslně nebo z hrubé nedbalosti; nepřihlíží se ani k ujednání, které předem vylučuje nebo omezuje právo slabší strany na náhradu jakékoli újmy. V těchto případech se práva na náhradu nelze ani platně vzdát.*¹⁶⁰ Nárok na náhradu škody za neoprávněný odběr energie, pak nepředstavuje případ, který by spadal do výčtu citovaného ustanovení a lze tak učinit závěr, že je možné se jej vzdát předem.

4.3. Stanovení výše náhrady škody způsobem upraveným prostřednictvím prováděcích právních předpisů

Postup při stanovení výše náhrady škody dle prováděcích právních předpisů se poměrně liší podle toho, zda se jedná o neoprávněný odběr elektřiny, plynu, nebo tepla. Prováděcí právní úprava k jednotlivým formám neoprávněného odběru totiž vykazuje určité odlišnosti.¹⁶¹ Tyto odlišnosti vyplývají jednak z technických rozdílností, ale i z počtu případů, kdy dochází k jednotlivým formám neoprávněného odběru energie. V praxi totiž nejčastěji dochází právě k neoprávněnému odběru elektřiny, jehož provedení je z technického hlediska nejjednodušší a prováděcí právní úprava k němu pak logicky prodělala nejvíce změn. Ovšem jednotlivé způsoby stanovení náhrady škody v případě, kdy škodu nelze zjistit na základě prokazatelně zjištěných údajů, vycházejí z obdobných principů. Poškozenému postačuje prokázat, že došlo k technicky realizovanému odběru, kdy výši škody zpravidla nelze zjistit a je následně presumována ve vypočtené výši na základě výpočtu dle prováděcích právních předpisů. Výše náhrady škody určená dle prováděcích právních předpisů pak může být vyšší než skutečně škoda, která byla skutečně způsobena, nebo i nižší. Účelem této práce není podrobně se zabývat jednotlivými postupy dle těchto předpisů vztahující se k jednotlivým formám neoprávněného odběru, ale vymezit limity, za kterých mohou být aplikovány. Zvláštní postavení v rámci této problematiky představuje neoprávněný odběr elektřiny, což

¹⁶⁰ § 2898 OZ

¹⁶¹ Pro doplnění připomínám, že se jedná o následující vyhlášky: MěřEl, MěřPl, MěřTp.

bude vymezeno dále. Další otázkou, s níž je nutné se vypořádat je dodržení standardů ústavnosti při zakotvení „náhradního výpočtu“ náhrady škody prostřednictvím prováděcích právních předpisů.

4.3.1. Limity aplikace právní úpravy náhradního způsobu stanovení výše škody

Ústavním soudem byly vymezeny důležité limity, v jejichž rámci se může soud při aplikaci prováděcích právních předpisů pohybovat. Obecně lze konstatovat, že institut náhradního stanovení výše škody nelze aplikovat mechanicky. Ústavní soud se věnoval limitům aplikace prováděcí právní úpravy již ve zmíněném usnesení pléna ze dne 1. dubna 2014, sp. zn. Pl. ÚS 29/13-2.¹⁶² Ústavní soud v tomto usnesení došel ohledně aplikovatelnosti prováděcích právních předpisů k následujícímu závěru: *„Pokud totiž soud dospěje k závěru, že v daném případě by byl takový postup v rozporu se zákonem, a to například z důvodu, že by takový výpočet náhrady škody nezajišťoval pouze naplnění kompenzačního principu, nýbrž by jím mělo dojít, v rozporu se zákonným zmocněním, k jakési nad-kompenzaci poškozeného, či k určité formě sankce neoprávněného odběratele (neoprávněný odběr elektrické energie je již postihován trestním právem, zákonem č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, neboť v konkrétním případě může naplnit skutkovou podstatu trestného činu krádeže podle § 205), je obecný soud povinen v daném případě prováděcí právní předpis neaplikovat nebo jej aplikovat jen z části a ve zbytku postupovat podle obecné občanskoprávní úpravy, případně obsah prováděcího právního předpisu, za účelem určení skutečné škody způsobené neoprávněným odběrem elektřiny, podle kritérií obecné občanskoprávní úpravy, náležitě modifikovat.“*¹⁶³

Ústavní soud tedy vyslovuje tezi, že ne vždy je vhodné pro určení výše náhrady škody způsobené neoprávněným odběrem energií postupovat dle prováděcí právní úpravy a to tehdy, kdy by takový postup nezajišťoval pouze kompenzaci způsobenou neoprávněným odběrem. Mezi funkce deliktního práva v českém právním prostředí totiž nepatří funkce sankční. V situaci, kdy by postup dle prováděcího právního předpisu vedl k sankcionování škůdce, je nutné prováděcí právní předpis neaplikovat a postupovat dle OZ. Ústavní soud obecně považuje mechanickou aplikaci právní úpravy za přepjatý formalismus, který obecným soudům ve své judikatuře vyčítá.¹⁶⁴

Dalším důležitým rozhodnutím Ústavního soudu zabývající se aplikací prováděcí právní úpravy je nález ze dne 11. srpna 2015, sp. zn. I. ÚS 668/15. V daném nálezu se ústavní

¹⁶² Obecně k tomuto usnesení odkazují na kapitolu 1.3. této diplomové práce.

¹⁶³ usnesení Ústavního soudu ze dne 1. dubna 2013, sp. zn. Pl. ÚS 29/13-2

¹⁶⁴ Takový případ představuje nález Ústavního soudu ze dne 4. května 2006, sp. zn. I. ÚS 17/05.

soud zabýval ústavností postupu a rozhodnutí obecných soudů, kterými byla stěžovateli uložena povinnost zaplatit náhradu škody za neoprávněný odběr elektřiny a to nejprve ve výši 273 949,- Kč, která byla následně, na základě odvolání, krajským soudem snížena na 272 776,- Kč. V dané věci bylo následně podáno dovolání, to však bylo Nejvyšším soudem odmítnuto s tím, že se ztotožňuje se závěry krajského soudu. Výše náhrady škody byla obecnými soudy určena právě na základě v tu dobu účinné vyhlášky upravující způsob určení náhrady škody za neoprávněný odběr elektřiny.¹⁶⁵ Stěžovatel ve své stížnosti namítal to, že obecné soudy pouze mechanicky aplikovaly právní předpisy bez ohledu na konkrétní okolnosti případu a tvrdil, že tak bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces upravené v čl. 36 LZPS. Stěžovatel napadal zejména to, že se obecné soudy vůbec nezabývaly důkazy ohledně spotřeby v obdobích předcházející neoprávněnému odběru elektřiny, kdy tato spotřeba byla výrazně nižší než náhrada škody určená na základě vyhlášky. Výše takto určené náhrady tak byla dle stěžovatele určena v rozporu s principem proporcionality, neboť plnila nejen funkci kompenzační, ale i sankční a jednalo se tak o nepřiměřený zásah do majetkových práv škůdce ve smyslu čl. 11 LZPS. Ústavní soud konstatoval, že v takových případech není možné bez dalšího aplikovat výpočet dle prováděcího právního předpisu, zároveň však dodal, že nárok není možné nepřiznat jen proto, že neznáme skutečnou výši škody.

Ústavní soud došel k závěru, že v situaci, kdy náhrada škody stanovená dle prováděcích předpisů plní funkci sankční a zasahuje tak do základního práva škůdce, by soud měl stanovit výši náhrady na základě spravedlivého uvážení ve smyslu § 2955 OZ, či § 136 OSŘ. Břemeno tvrzení a důkazní ohledně skutečnosti, že škoda vypočtená dle prováděcích právních předpisů představuje nepřiměřený zásah do základních práv škůdce a výpočet tak nelze aplikovat jde v případném sporu k tíži žalovaného škůdce. Skutečnost prokazující, že náhrada škody je neproporcionální, není jen údaj o předchozí spotřebě, ale může se jednat například i o závěr znaleckého posudku obsahující odhad, že výsledná spotřeba byla o dost nižší než ta, která byla vypočtena na základě prováděcího právního předpisu.¹⁶⁶

4.3.2. Specifika náhrady škody za neoprávněné odběry elektřiny

V lednu tohoto roku vešla v účinnost MěřEl, která nahradila dosavadní prováděcí právní předpisy vztahující se k neoprávněnému odběru elektřiny. Tato právní oprava vychází z výše uvedených pravidel a limitů dovozených Ústavním soudem a je poměrně inovativní právě z hlediska postupu při stanovení náhrady škody způsobené neoprávněným odběrem.

¹⁶⁵ Konkrétně se jednalo o vyhlášku č. 51/2006 Sb., o podmínkách připojení k elektrizační soustavě.

¹⁶⁶ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2015, sp. zn. 25 Cdo 201/2013

MěřEI totiž stanoví, že: „Při neoprávněném odběru elektřiny určí množství skutečně neoprávněně odebrané elektřiny provozovatel distribuční soustavy na základě změřených nebo jinak zjištěných prokazatelných údajů o neoprávněném odběru elektřiny, a to nejvýše za 36 měsíců předcházejících zjištění neoprávněného odběru. Pokud nejsou tyto údaje dostupné nebo zjevně neodpovídají skutečnosti, použije provozovatel distribuční soustavy podle okolností jiné údaje, zejména údaje o spotřebě elektřiny téhož odběratele v odběrném místě z doby před neoprávněným odběrem elektřiny.“¹⁶⁷ Zásadní změnu pak představuje věta druhá, která provozovateli distribuční sítě stanovuje povinnost při určování množství odebrané elektřiny vycházet z nepřímých údajů v případě, kdy nelze vycházet z údajů skutečně změřených. Takovým případem má být situace, kdy změřené údaje nejsou dostupné, případně v případě jejich zjevné nesprávnosti. MěřEI pak nikde neuvádí, kdy jsou takové výsledky zjevně nesprávné. Nepřímým údajem mají být například údaje o spotřebě odběratele, která předcházela neoprávněnému odběru energie. Teprve v případě, kdy nelze zjistit škodu dle výše citovaného postupu, tak lze použít vyhláškou upravený výpočet výše náhrady škody.¹⁶⁸

Právě povinnost provozovatele distribuční sítě vycházet při stanovení výše škody z nepřímých údajů považuji za problematickou. Zákonodárce přijetím daného ustanovení dle mého názoru popřel samotný smysl a účel existence předmětné prováděcí právní úpravy. Účelem prováděcích právních předpisů vztahující se k neoprávněným odběrům energií bylo zejména stanovit postup pro případ, kdy skutečně vzniklou škodu nelze zjistit na základě změřených údajů a umožnit tak efektivní prosaditelnost takového nároku. Ustanovení stanovující povinnost vycházet z nepřímých údajů zvyšuje právní nejistotu ohledně způsobu určení výše náhrady škody a značným způsobem posiluje postavení škůdce v případném sporu, neboť není jasné, jak má být vlastně výsledná výše škody stanovena. Uvedené ustanovení dle mého názoru nepřímě stanovuje povinnost provozovatele distribuční sítě určit škodu na základě spravedlivého uvážení. Úmyslem zákonodárce byla zřejmě snaha vyrovnat nerovnost postavení škůdce a poškozeného v případném sporu a snaha, aby právní úprava více vyhovovala limitům dovozeným Ústavním soudem.

Dle mého názoru se však zvýhodnění poškozeného zakládalo na zcela legitimních důvodech, jako je zájem na ochraně majetkových práv a stabilitě distribučních energetických soustav. Předmětné ustanovení povede k povinnosti poškozeného tvrdit a prokazovat, že právě údaje o předchozí spotřebě, či jiné nepřímé okolnosti nejsou dostatečně relevantním

¹⁶⁷ § 16 odst. 1 MěřEI

¹⁶⁸ § 16 odst. 2 MěřEI

podkladem pro určení výše škody, pokud bude chtít aplikovat výpočet dle MěřEl. Samozřejmě, že nepřímé údaje jako například předchozí spotřeba elektřiny jsou relevantní při přiblížení skutečnosti předpokladu výše, ale dle mého názoru by měl právě škůdce nést břemeno tvrzení a důkazní, že případná výše škody vypočtená dle prováděcího právního předpisu je nepřiměřená, zejména přihlédneme-li k tomu, že k neoprávněnému odběru došlo v jeho dispoziční sféře.

Na základě výše uvedených důvodů považuji znění předchozí prováděcí právní úpravy vztahující se k neoprávněnému odběru elektřiny¹⁶⁹ za současné aplikace limitů dovozených Ústavním soudem za správně nastavený institut. Naproti tomu nová právní úprava dle mého názoru nesplnila svůj cíl, který sice zjistíme z jazykového výkladu citovaného znění, avšak při bližší analýze zjistíme, že vyvolává několik aplikačních problémů a nemůže být považována za správný legislativní krok.

4.4. Stanovení náhrady škody na základě spravedlivého uvážení civilním soudem

Z výše uvedeného vyplývá, že ke stanovení výše škody na základě spravedlivého uvážení mají soudy přistupovat v případě, kdy škodu nelze stanovit na základě změřených prokazatelných údajů ani postupovat na základě příslušných prováděcích právních předpisů, či smluvně modifikovaném postupu. Spravedlivé uvážení je upraveno jednak v rámci § 2955 OZ, ale i § 136 OSŘ. Pro účely této práce pak budeme vycházet ze znění jeho úpravy v OSŘ, kdy: „*Lze-li výši nároků zjistit jen s nepoměrnými obtížemi nebo nelze-li ji zjistit vůbec, určí ji soud podle své úvahy.*“¹⁷⁰ Soud pak musí vzít v úvahu veškeré okolnosti, které ho mohou přiblížit co nejvíce ke škodě skutečné. Takovými údaji jsou krom spotřeby například znalecké posudky, skutečnosti zjištěné v rámci souběžně probíhajícího trestního řízení proti škůdci, informace o spotřebičích v odběrném místě.¹⁷¹ Je už pak na soudu, které skutečnosti pak bude považovat za relevantnější zejména na základě hodnocení důkazů, kterými byly prokázány.¹⁷² Výše škody je pak sice dokázána jen s určitou mírou pravděpodobnosti, ale povinností soudů je i tak ve věci rozhodnout, neboť se jedná o součást práva účastníku na spravedlivou soudní

¹⁶⁹ Vyhláška č. 82/2011 Sb., o měření elektřiny a o způsobu stanovení náhrady škody při neoprávněném odběru, neoprávněné dodávce, neoprávněném přenosu nebo neoprávněné distribuci elektřiny, ve znění od 1. 4. 2011 do 1. 1. 2021

¹⁷⁰ § 136 OSŘ

¹⁷¹ Nález Ústavního soudu ze dne 11. srpna 2015, sp. zn. I. ÚS 668/15

¹⁷² § 132 OSŘ

ochranu.¹⁷³ Dle mého názoru však v situaci, kdy dochází k určení náhrady škody na základě spravedlivého uvážení, což je ze systematického výkladu prostředkem ultima ratio, musí být kladeny zvýšené nároky na řádné odůvodnění soudního rozhodnutí.

¹⁷³ BÍLÝ, Martin. In SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s 569

Závěr

Z poznatků této diplomové práce lze učinit následující závěry. Neoprávněné odběry energií představují ve společnosti nežádoucí jev spočívající v protiprávním jednání škůdce, vykazující znaky stanovené zákonem, kdy předmětem útoku je věc v právním smyslu dle EZ. Dále je možné konstatovat, že rozlišujeme několik forem neoprávněného odběru energie dle EZ, kdy diferenciacním kritériem představuje právě předmět útoku, respektive zda se jedná o odběr elektřiny, plynu, nebo tepla. Jednotlivé závěry doktríny a judikatury k těmto jednotlivým formám však lze aplikovat navzájem a to s výjimkou případů vyplývajících z technických rozdílů. Nárok na náhradu škody, vznikající v důsledku neoprávněného odběru je pak vztahem soukromoprávní povahy, neboť energie dle EZ jsou věci v právním smyslu a jako takové představují způsobilý předmět vlastnického práva, kdy hlavním účelem právní úpravy je právě poskytnout poškozenému ochranu jeho majetkových práv.

Právní úprava odpovědnosti za neoprávněné odběry se rozpadá do několika pramenů různé právní síly, kdy primární postavení zastává právní úprava EZ a jeho prováděcích právních předpisů, která je ve vztahu speciality k právní úpravě OZ. Úprava OZ se pak aplikuje zejména v otázkách EZ a jeho prováděcích právních předpisů výslovně neupravených, nebo kde zásady soukromého práva svým ústavním rozměrem převáží nad zvláštní právní úpravou, konkrétně pak v problematice určování náhrady škody dle prováděcích právních předpisů, kdy výše škody vypočtená dle těchto předpisů je neproporcionální v té míře, že to představuje porušení rovnosti vlastnického práva ve smyslu čl. 11 LZPS.

V práci byla pak najisto postavena problematika pravomoci ve sporech o nárok na náhradu škody za neoprávněné odběry energií. Ve věci je pak s konečnou platností dána pravomoc civilních soudů a to navzdory existenci ERÚ jako ústředního správního úřadu na poli energetiky, který svou působností určitým způsobem dopadá jen do kvantitativní stránky určování výše škody v takových sporech. S kladným závěrem byla pak zodpovězena otázka možnosti rozhodčího řízení v uvedených sporech.

Co se týče právní úpravy odpovědnosti za neoprávněné odběry lze konstatovat, že v případných sporech je zvýhodněno postavení poškozeného. Zvýhodnění spočívá zejména v pojetí odpovědnosti za neoprávněné odběry energií jako odpovědnosti objektivní, ale i ve způsobu náhradního výpočtu výše škody v případě, kdy její výši není možné zjistit na základě skutečně změřených údajů. Takto zakotvená právní úprava odpovědnosti za neoprávněné

odběry se však dle mého názoru zakládá na legitimních důvodech a umožňuje efektivní prosaditelnost práv poškozeného, zároveň se dle mého názoru nejedná o zvýhodnění neproporcionální ve smyslu porušení rovnosti ochrany vlastnického práva dle čl. 11 LZPS a to zejména na základě aplikačních limitů dovozených judikaturou Ústavního soudu. Současná právní úprava je tak dle mého názoru obecně nastavena správně s určitou výjimkou vztahující se k prováděcí právní úpravě týkající se neoprávněného odběru elektřiny spočívající v povinnosti při stanovení výše škody vycházet z nepřímých údajů, byť legitimním úmyslem zákonodárce nepochybně bylo vyrovnat postavení škůdce a poškozeného v případných sporech. Paradoxně však vyvolává hned několik aplikačních problémů blíže rozebraných v této práci. Bude tak zajímavé sledovat, jak se s uvedeným nedostatkem vypořádá praxe.

Seznam použitých zdrojů

Bibliografie

- ZDVIHAL Zdeněk a kol. *Energetický zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. 1808 s.
- MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. § 1 – 117*. Praha: Leges, 2013. 720 s.
- LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014, 2400 s.
- EICHLEROVÁ, Kateřina a kol. *Energetický zákon. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. 1492 s.
- PETROV, Jan a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2014. 3352 s.
- SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1398 s.
- WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní: Vysokoškolská učebnice*. 6. vydání Praha: Linde, 2011. 712 s.
- OLÍK, Miloš a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 528 s.
- SVOBODA, Karel a kol. *Civilní proces. Obecná část a sporné řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 432 s.
- DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 2500 s.
- BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 1776 s.
- HÁSOVÁ, Jiřina. MORAVEC, Tomáš. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018. 312 s.
- LAVICKÝ, Petr. *Důkazní břemeno v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2017. 272 s.

SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. 1632 s.

MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894 – 3081*. Praha: Leges, 2018. 1728 s.

Odborné články

HORÁK, Jan. Objektivní arbitrabilita – možnosti rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, 2018, č. 9, s 23-26

KADEČKA, Stanislav. Neoprávněné odběry elektřiny (jako jeden z aktuálních problémů energetické legislativy). *Právní rozhledy*, 2010, roč. 2010, č. 17, s. 610-616

ŠABATA, Karel. Odpovědnost za škodu za neoprávněný odběr elektrické energie. *Soukromé právo*, 2019, č. 11, s 29

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších ústavních zákonů

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 222/1994., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o Státní energetické inspekci, ve znění od 1. 1. 1995 do 30. 6. 1998

Zákon č. 222/1994., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o Státní energetické inspekci, ve znění od 1. 7. 1998 do 31. 12. 2000

Zákon č. 158/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, a o změně některých zákonů

Zákon č. 131/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 359/2020 Sb., o měření elektřiny, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 108/2011 Sb., o měření plynu a o způsobu stanovení výše náhrady škody při neoprávněném odběru, neoprávněné dodávce, neoprávněném uskladňování, neoprávněné přepravě nebo neoprávněné distribuci plynu, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 82/2011 Sb., o měření elektřiny a o způsobu stanovení náhrady škody při neoprávněném odběru, neoprávněné dodávce, neoprávněném přenosu nebo neoprávněné distribuci elektřiny, ve znění od 1. 4. 2011 do 1. 1. 2021

Vyhláška č. 478/2006 Sb., o způsobu výpočtu škody vzniklé držiteli licence neoprávněným odběrem tepla

Judikatura

Judikatura Nejvyššího soudu

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. června 2018, sp. zn. 23 Cdo 1165/2018

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2017, sp. zn. 25 Cdo 1803/2017

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. prosince 2011 sp. zn. 33 Cdo 3287/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. listopadu 2015 sp. zn. 25 Cdo 201/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. června. 2020, sp. zn. 23 Cdo 202/2020

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. srpna 2017, sp. zn. 25 Cdo 4149/2016

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27 srpna 2014, sp. zn. 25 Cdo 2376/2014

Judikatura Ústavního soudu

Nález Ústavního soudu ze dne 11. července 2015, sp. zn. I. ÚS 668/15

Nález Ústavního soudu ze dne 20. září 2006, sp. zn. I. ÚS 202/06

Nález Ústavního soudu ze dne 15. února 2007, sp. zn. Pl ÚS 77/06

Nález Ústavního soudu ze dne 1. července 2008 sp. zn. IV. ÚS 133/08

Nález Ústavního soudu ze dne 4. května 2006 sp. zn. I. ÚS 17/05

Nález Ústavního soudu ze dne 8. září 2010 sp. zn. I. ÚS 726/10

Usnesení Ústavního soudu ze dne 1. dubna 2014, sp. zn. Pl. ÚS 29/13-2

Důvodové zprávy k zákonům

Důvodová zpráva k zákonu č. 222/1994 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o Státní energetické inspekci.

Důvodová zpráva k zákonu č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon).

Důvodová zpráva k zákonu č. 158/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, a o změně některých zákonů.

Důvodová zpráva k zákonu č. 131/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Internetové zdroje

LUKÁČ, Petr. *Nastává konec levných energií. Podívejte se, jak zdraží plyn, teplo, elektřina i voda* [online]. aktuálně.cz, 3. ledna 2019 [cit. 5. ledna 2021]. Dostupné na <<https://zpravy.aktualne.cz/finance/nastava-konec-levnych-energi-podivejte-se-o-kolik-zdrazi-pl~00b5120c0aaa11e9b04aac1f6b220ee8/>>.

KUBÁTOVÁ, Zuzana. *Vláda sází na prudký růst ceny elektřiny. Podražít má až trojnásobně* [online]. seznam.cz, 28. května 2020 [cit. 5. ledna 2021]. Dostupné na

<<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/vlada-sazi-na-prudky-rust-ceny-elektriny-podrazit-ma-az-trojnásobne-107799>>.

ŘEŽŇÁKOVÁ, Lada. *Elektrinu kradou lidé za desítky milionů ročně, vynalézavost je bezbřehá* [online]. idnes.cz, 31. července 2020 [cit. 9. prosinec 2020] Dostupné na <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/elektrina-distributori-eon-cez-pre-kradez-policie-cr-milionove-skody-cesko.A200721_131156_domaci_lre>.

SYROVÁTKA, Tomáš. VIDEO: Komando ČEZ vyjízdělo na kontroly s majáčkem, pistolí a nožem [online]. idnes.cz, 5. února 2010 [cit. 9. prosinec 2020] Dostupné na <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/video-komando-cez-vyjizdelo-na-kontroly-s-majackem-pistoli-a-nozem.A100205_104042_domaci_cen>.

HAMALČÍKOVÁ, Kamila. *Neplaťte elektrinu za zloděje: Jak zjistit černý odběr elektrické energie?* [online] elektrina.cz, 19 srpna 2020 [cit. 9. prosinec 2020] Dostupné na <<https://www.elektrina.cz/jak-zjistit-cerny-odber-elektriny>>.

ENERGETICKÝ REGULAČNÍ ÚŘAD. O úřadu [online]. eru.cz, [cit. 17. Listopad 2020]. Dostupné na <<https://www.eru.cz/cs/o-uradu>>.

Shrnutí

Tato diplomová práce se zabývá civilněprocesními aspekty náhrady škody za neoprávněné odběry energií dle energetického zákona. Cílem práce je pak analýza právní úpravy tohoto institutu a zodpovězení otázky, zda umožňuje efektivní prosaditelnost nároku poškozeného. Práce pak dále podává syntézu o jednotlivých předpokladech úspěšnosti nároku na náhradu škody za neoprávněné odběry energií a rozložením důkazního břemene v těchto sporech. Práce je členěna do čtyř kapitol, přičemž předmětem první kapitoly tvoří prameny odpovědnosti za neoprávněné odběry energií, jejich vzájemné aplikační vztahy, ale i geneze a obsah této právní úpravy. Druhá kapitola pak pojednává o pravomoci projednávat a rozhodovat spory nároku na náhradu škody za neoprávněné odběry energií, vymezuje působnost Energetického regulačního úřadu v tomto druhu sporů a závěrem se poté zabývá možnostmi rozhodčího řízení. Třetí kapitola se pak podrobně zabývá problematikou dokazování v těchto sporech a problematikou rozložení důkazního břemene, zároveň vymezuje speciální pravidla dokazování dovozených judikaturou Ústavního soudu. Poslední kapitola pak řeší problematiku určování výše náhrady za neoprávněné odběry energií.

Klíčové pojmy

Náhrada škody, neoprávněný odběr energie, energie jako věc v právním smyslu, rozhodčí řízení, pravomoc, působnost, břemeno tvrzení, břemeno důkazní

Abstract

This Master's thesis deals with aspects of compensation for unauthorized energy consumption in civil-procedural law according to the Energy Act. The aim of the thesis is the analysis of the legal regulation of this institute and answer the question if this regulation allows effective enforcement of the damaged party's claim. The thesis provides the synthesis of the individual assumptions of the success of the claim for damages for unauthorized energy consumption and the distribution of the burden of proof in these disputes. The thesis is divided into four chapters, while the first chapter consists of sources of responsibility for unauthorized energy consumption, their mutual application relations, as well as the genesis and content of this legal regulation. The second chapter then deals with matter of jurisdiction to deal and decide disputes related to compensation for unauthorized energy consumption, defines the scope of the Energy Regulatory Office in this type of disputes and in the end deals with the possibility of arbitration. The third chapter then deals in detail with issue of evidence in these disputes and the distribution of the burden of proof and at the same time defines the special rules of evidence derived by the case law of the Constitutional Court. The last chapter then addresses the issue of determining the amount of compensation for unauthorized energy consumption.

Key words

Compensation, unauthorized energy consumption, energy as the object of the legal relationship, arbitration, jurisdiction, burden of proof